

Sisältö

Yritysesittely	4-6
Vuosi 2003 lyhyesti	7
Johdon arvio vuodesta 2003	8
Kaupallinen toiminta	11
Teollinen toiminta	12
Broilertalo Oy	12
Raaka-ainehankinta ja ohjaus	13
LSO Foods Oy	15
Food Kuljetus Oy	16
Toimintajärjestelmän ja -kulttuurin kehittäminen	16
Toiminta Baltiassa	20
Hallituksen toimintakertomus	22-25
Tunnusluvut	26-28
Omistajatiedot	29
Tuloslaskelma	30
Tase	31-32
Kassavirtalaskelma	33
Tilinpäätöksen liitetiedot	34-46
Hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoitukset	47
Tilintarkastuskertomus	47
Tiedotteita	48
Svensk resumé	49-54
Yhtiön hallinto	55-57
Yhteystiedot	58

Konsernin rakenne

Toiminta-ajatus

Me HK Ruokatalossa tuotamme taloudellista lisäarvoa omistajillemme yhdistämällä ruo-

kien laatutietoisien tuotannon, henkilöstön ammattitaidon, vahvat tuotemerkit sekä kulluttaja- ja asiakaslähtöisen toiminnan.

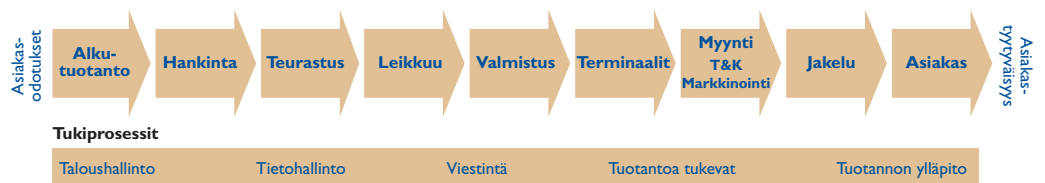
Taloudelliset tavoitteemme ja linjauksemme

Sijoitetun pääoman tuotto:	yli 13 prosenttia
Oman pääoman tuotto:	yli 15 prosenttia
Omavaraisuusaste:	yli 40 prosenttia
Liikevaihdon kasvu:	yli 5 prosenttia vuodessa
Ulkomainen laskutus:	yli 30 prosenttia liikevaihdosta
Osinkopolitiikka:	vähintään 30 prosenttia nettotuloksesta

Arvot

Osaaminen
Luottamus
Jatkuva parantaminen ja kehittäminen
Asiakastyytyväisyys
Kannattavuus

Tilalta asiakkaalle ydinprosessi

Yhtiökokous

HK Ruokatalo Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 22.4.2004 klo 13.00 yhtiön pääkonttorissa Turussa, osoite Kaivokatu 18. Valtakirjojen tarkastus alkaa klo 12.00. Kokoukseen tulee ilmoittautua 14.4.2004 klo 16.00 mennessä joko kirjallisesti osoitteella HK Ruokatalo Oyj, Yhtiökokous, PL 50, 20521 Turku tai telefaxilla numeroon (02) 250 1667 tai sähköpostilla osoitteella marjukka.hujanen@hk-ruokatalo.fi tai puhelimitse numeroon (02) 267 6111 / Hujanen.

Yhtiökokoukseen voivat osallistua ne osakkeenomistajat, jotka 8.4.2004 ovat merkittynä Suomen Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämään yhtiön omistajaluetteloon. Myös osakkeenomistajalla, jonka osakkeita ei ole siirretty arvo-osuusjärjestelmään, on oikeus osallistua kokoukseen edellyttäen, että hän oli rekisteröity yhtiön osakerekisteriin ennen 1.11.1997. Hänen on lisäksi esitettävä yhtiökokouksessa osakekirjansa tai muu selvitys siitä, että osakkeiden omistusoikeutta ei ole siirretty arvo-osuustilille.

Osingonmaksu

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2003 jaetaan osinkoa 0,28 euroa osakkeelta. Yhtiökokouksen päättämä osinko maksetaan niille osinkoon oikeutetuille osakkeenomistajille, jotka ovat merkittynä omistajaluettelossa 27.4.2004. Osinko esitetään maksettavaksi heille 4.5.2004. Niille osakkeenomistajille, jotka eivät ole siirtäneet osakkeitaan arvo-osuusjärjestelmään osingonjaon täsmäytyspäivään 27.4.2004 mennessä, osinko maksetaan sen jälkeen, kun osakkeet on siirretty arvo-osuusjärjestelmään.

Omistajaluettelo

HK Ruokatalo Oyj:n omistajaluetteloa ylläpitää Suomen Arvopaperikeskus Oy, Fabianinkatu 14, 00130 Helsinki. Arvopaperikeskuksen asiakastilipalvelujen palvelunumero kotimaassa on 0800 180 500.

Mahdolliset osoite- ja henkilötietojen muutokset pyydämme tekemään suoraan oman arvo-osuustilinne pitäjälle.

Taloudellinen informaatio ja vuosikertomusjakelu

HK Ruokatalo julkaisee vuosikertomuksen huhtikuussa sekä lisäksi kolme osavuositatsausta. Tammi-maaliskuun osavuositatsaus ilmestyy 3.5.2004, tammi-kesäkuun katsaus 11.8.2004 ja tammi-syyskuun katsaus 27.10.2004. Vuosikertomus ja osavuositatsaukset julkaistaan suomeksi ja englanniksi ja ne ovat luettavissa yhtiön verkkosivulla www.hk-ruokatalo.fi, jonne tulevat myös yhtiön pörssitiedotteet.

Painettu vuosikertomus postitetaan automaattisesti niille osakkeenomistajille, jotka omistavat vähintään 250 osaketta ja jotka on merkitty yhtiön omistajaluetteloon Suomen Arvopaperikeskuksessa. Osavuositatsaukset julkaistaan pörssitiedotteen muodossa ja ne ovat luettavissa HK Ruokatalon verkkosivulla. Lähetämme pyydettyä kopion osavuositatsauksesta postitse tai liitetiedostona sähköpostitse.

Vuosikertomuksia ja osavuositatsauksia voi tilata verkkosivumme Yhteystiedot-kohdan kautta tai osoitteella HK Ruokatalo Oyj, Viestintä, PL 50, 20521 Turku tai puhelimitse (02) 267 6111 / Viestintä tai telefaxilla (02) 267 6102 tai sähköpostitse hk.viestinta@hk-ruokatalo.fi

SUOMI

Turku • Vantaa • Forssa • Tampere • Riihimäki

Eura • Säkyä

Forssa

Mellilä

POUTTU FOODS OY

Outokumpu

Turku

VIRO

RAKVERE

Rakvere

Viiratsi

Loo

LATVIA

Riika

Riika

LIETTUA

Vilna

Vilna

PUOLA

Tarnów

Jaroslów

Dębica

SUOMI

Outokumpu

Tampere

Eura
Säkyä

Mellilä

Forssa

Riihimäki

Turku

Vantaa

Pietari

VIRO

Tallinna

Rakvere

Viiratsi

LATVIA

Riika

LIETTUA

Vilna

PUOLA

Czyżew

Warszawa

Sokołów

Koło

Vuosi 2003 lyhyesti

Taloudelliset tavoitteet

Sikasykli ja kuluttajahintojen lasku vaikuttivat tulokseen niin kotimaassa kuin Baltiassa.

Liikevaihto 647,4 miljoonaa euroa (+2,2%)
ja tulos 22,2 miljoonaa euroa.

Tulos oli yrityksen historian toiseksi paras, mutta siihen ei kuitenkaan oltu kaikilta osin tyytyväisiä.

Toiminnalliset ratkaisut

HK Ruokatalo nosti omistuksensa Puolan johtavassa lihayrityksessä Sokolówissa 21,1 prosenttiin ja virolaisessa Talleggissa 98,3 prosenttiin.

Koiviston Teurastamo Oy, Helanderin Teurastamo Oy ja Pouttu Foods Oy kokonaan konserniin.

Tuotantoryhmän laaja toimiala jaettiin kahtia: teurastamoteollisuuteen ja jalostusteollisuuteen.

Asiakkaiden odotukset

Yhteistyö asiakkaiden kanssa tiivistyi. Samalla selkeytimme ja tehostimme prosessimaista toimintatapaamme. Tuloksena hyvä toimitusvarmuus ja parantunut asiakastyytyväisyys.

HK Ruokatalo jatkoi markkinajohtajana päätuoteryhmissään lihavalmisteissa ja siipikarjatuotteissa.

Yhtiö jalosti 140 miljoonaa kiloa suomalaista lihaa. Asema kotimaisen lihan suurimpana hankkijana ja käyttäjänä vahvistui.

Henkilöstön panos

Työyhteisön mittavassa kehittämistyössä rakensimme suorituksen johtamisjärjestelmää ja uudistimme johtamiskulttuuria. Uusi tiimimäinen toimintatapa on vakiintumassa.

Arvoprosessi alkoi arvojen määrittämisellä yhdessä henkilöstön kanssa.

Henkilöstö teki lähes 2 100 aloitetta työn ja työyhteisön kehittämiseksi.

Johdon arvio vuodesta 2003

Vuonna 2003 jouduimme toimimaan alenevien hintojen markkinatilanteessa. Kotimaan kuluttajahinnat laskivat sianlihassa ja siipikarjanlihassa yli kuusi prosenttia, naudanlihassa kolme prosenttia ja jalosteissa melkein yhtä paljon. Lasku johtui osaksi maailmanmarkkinahintojen laskusta, osaksi kilpailutilanteesta.

Kulutuksen volyymi kasvoi kotimaassa kolme prosenttia jakautuen tasaisesti kaikille lihalajeille. Lihan kotimainen alkutuotanto puolestaan kasvoi keskimäärin neljä prosenttia – sian- ja naudanlihan tuotanto lisääntyi viisi prosenttia ja siipikarjan yhden prosentin. HK Ruokatalo jalosti 140 miljoonaa kiloa suomalaista lihaa ja vahvisti siten asemaansa suurimpana kotimaisen lihan markkinakanavana.

Yhtiön osakekurssin nousu Helsingin pörssissä jatkui. Vuoden aikana kurssi vahvistui melkein kymmenen prosenttia. Viimeisten kolmen vuoden aikana nousua on kertynyt 306 %.

Vuoden 2003 toiminnallinen tulos oli yrityksen historian toiseksi paras. Emme kuitenkaan olleet siihen kaikilta osin tyytyväisiä. Viime kesäkauden tulos jäi kireään hintakilpailun takia selkeästi tavoitteesta. Tulosta heikensivät sikasyklisiä johtuvat alhaiset hinnat erityisesti Baltian markkinoilla. Lisäksi eräät kertaluonteiset kulut kasvattivat kustannuksia, samaten teimme joitakin alaskirjauksia Baltiassa EU-valmistautumiseen liittyen.

Vuoden 2003 kokemusten perusteella olemme edelleen selkeyttäneet ja tehostaneet prosessimaista toimintatapaamme. Konserni aikoo kuulua jatkossakin Itämeren alueen johtaviin liha-alan yrityksiin ja siihen panostamme määrätietoisesti. Olemme varautuneet varsin hyvin vahvistamalla kilpailuasemaamme laajenevassa EU:ssa ja toisaalta ottamalla huomioon asiakkaidemme muuttuvat tarpeet.

Haemme kasvua kansainvälistymällä ja pyrimme tekemään sen vakavaraisuutemme säilyttäen.

Tuoreen ruoan markkinat ovat perinteisesti olleet alueellisia ja kuluttajatuotteiden vienti maasta toiseen varsin pientä. Näin tulee olemaan pääsääntöisesti myös tulevaisuudessa, mutta kaupan rakenteen ja kuluttajien ruoka- ja makutottumusten muuttuessa myös tuoreen ruoan kauppa yli rajojen kasvaa. HK Ruokatalo-konserni pyrkii valmistautumaan tähän ajoissa ja aktiivisesti, jolloin varmistamme strategisen asemamme myös pitkällä aikajänteellä.

HK Ruokatalo on toteuttanut viime vuosina yhdessä henkilöstönsä kanssa hyvin mittavan ja kokonaisvaltaisen koulutus- ja kehittämisprojektin. Se on muuttanut toimintatapamme ja -kulttuurimme edistykselliseksi. Uskon, että tältä pohjalta pystymme myös tulevaisuudessa parhaiten turvaamaan kotimaisen toimintamme kilpailukyvyn.

HK Ruokatalo-konsernin liikevaihto vuonna 2003 oli 647,4 miljoonaa euroa. Tässä oli kasvua 14,0 miljoonaa euroa eli 2,2 %. Liikevoitto oli 27,5 miljoonaa euroa (32,7 milj. euroa 2002). Tulos ennen satunnaiseriä oli 22,2 miljoonaa euroa (26,5 milj. euroa).

Korkea toimitusvarmuus, asiakastyytyväisyys ja asemamme markkinoilla ovat näkyneet positiivisena kehityksenä markkinaosuuk-sissa. Teemme asiakkaidemme kanssa pitkälle menevää yhteistyötä yli yritysrajojen. Kun siihen vielä lisätään tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden vaikutukset kotimaassa ja Baltiassa, meillä on välineet tulokselliseen toimintaan ja menestymiseen laajenevilla EU:n markkinoilla.

Vuosi 2004 on haastava niin kuin edellisenkin vuosi. Aiomme viedä sen läpi tiiviissä yhteistyössä asiakkaiden, omistajien, henkilöstön, sopimustuottajien ja muiden tärkeiden sidosryhmiemme kanssa.

Simo Palokangas

Kaupallinen toiminta

HK Ruokatalon kaupallinen ryhmä vastaa myynnistä kotimaan vähittäiskauppa- ja horeca-asiakkaille, markkinoinnista, tuotekehityksestä ja viennistä.

MARKKINOINTI JA TUOTEKEHITYS

Vuonna 2003 voimaan astunut EU:n uusi lihadirektiivi muutti lähes kaikkien liha- ja liharuokavalmisteiden pakkausmerkinnät. Ainesosien uudet laskentatavat ja pakkaustekstien uudistaminen työllistivät pitkään. Vuoden lopulla loimme uuden tuotekehitysstrategian tavoitteena mm. pitkäjänteiset uutuustuoteohjelmat ja selvä työnjako markkinoinnin ja tuotekehityksen kesken.

Grillimakkaroiden A-luokan makkaroiden osuus nousi kesällä jo lähes puoleen kokonaiskulutuksesta. A-luokan myydyin tuote Suomessa kesällä 2003 oli HK Kabanossi Original. Yleisen luokan grillimakkaroiden kovassa hintakilpailussa HK Camping vahvisti asemiaan ykkösenä. 40-vuotisjuhlaansa viettänyt HK Sininen Lenkki puolestaan on jatkuvasti tunnetuimpia suomalaisia tuotemerkkejä. Lenkkipakkaramarkkinasta yhtiön osuus on 51 prosenttia.

Leivänpäällisten kysyntä kääntyi lievään nousuun vuoden 2003 aikana. Asemamme vahvistui kokolihatuotteissa sekä meetvurs-teissa, missä osuutemme nousi 21 prosenttiin. Maksatuotteissa johdamme 56 prosentin osuudella. Leivänpäällisistämme menestyivät parhaiten HK Herkkumaksamakkarat ja HK Ultra-kevyt Meetvursti. Leikkeleissä yhä suosituimmaksi käyneet 300 gramman pakkausvaihtoehdot ovat syrjäyttäneet lähes kokonaan pienemmät rinnakkaistuotteensa.

Valmisruoissa toimimme uutuusia pizzoihin ja mikroaterioihin ja laajensimme valikoimaa etenkin komponenttimikroannoksissa. Kariniemen kypsien siipikarjatuotteiden sarja täydentyi mm. paneroiduilla nuggeteilla valmiine dippikastikkeineen isossa perhepakkauksessa. Uudet tuotteet pakataan kokonaan uudistettuihin, lämmityksen kestäviin pakkauksiin. Koemarkkinoimme myös uudenlaisia höyryventtiilitelkniikkaan perustuvia kypsentämättömiä mikroannoksia. Höyryventtiilipakkaus mahdollistaa kypsentämättömien raaka-aineiden, mm. tuorevihannesten, käytön. Raaka-aineiden rakenne ja maku ovat näissä tuotteissa omaa luokkaansa. Konseptin kehittäminen jatkuu vuonna 2004.

Lihan myynnissä HK Ruokatalo kasvatti osuuttaan. Kesäsesongissa menestyimme selkeyttämällä ja karsimalla sesonkituotteistoa ja tuomalla markkinoille mm. vuokiin pakattuja isoja perhepakkauksia. Joulun valikoima pidettiin tarkoituksella perinteisenä ja joulukinkkujen myyntimme kasvoi noin kymmenen prosenttia edellisvuodesta.

Kariniemen-merkki jatkoi vahvana markkinajohtajana sekä luuttomissa että kypsissä siipikarjatuotteissa. Siipi- ja koipipaloissa siirryttiin vuoden aikana uusiin pussipakkauk-

siin, joissa voimme paremmin kertoa kuluttajalle myös reseptejä ja ravintosisältötietoja. Uudet pakkaukset toivat lisää näkyvyyttä myös kaupan hyllyssä.

Mittavalla HK-tuotteiden pakkaus uudistuksella loimme yhtenäisen ja ajanmukaisen ilmeen kaikissa tuoteryhmissä. Toteutettu viisuaalinen linja valittiin laajojen myymälä- ja kuluttajatestien perusteella. Suunnittelussa otettiin huomioon kuluttajien ja kaupan odotukset pakkausten toimivuudesta ja erottuvuudesta sekä kuluttajien informaation tarve. Uusissa pakkauksissa on mm. infopalkki, johon on koottu ostopäätökseen yleisimmin vaikuttavat tiedot.

VÄHITTÄISKAUPPA- JA HORECA-MYNTI

Vähittäiskauppasektorilla panostimme lihajalosteissa kokolihatuotteisiin ja ruokamakkaroihin. Hyvin sujunutta lihan myyntiä varjostivat loppuvuotta kohden heikentyneet myyntihinnat, mikä johtui maailmanmarkkinoiden hintakehityksestä. Siipikarjapuolella kasvua tuli fileistä ja suikaleista sekä luuttomista koipireisituotteista.

Yhteistyötä kaupan eri sektoreiden kanssa tiivistettiin kehittämällä yhteisiä toimintamalleja logistiikassa ja tuoteryhmähallinnassa. Yhteistyön merkitys tulevaisuuden kaupan käynnissä korostuu edelleen.

Tuloksekas asiakasyhteistyö onnistuu vain motivoituneen ja ammattitaitoisen myyntijoukkueen avulla. Vuoden lopussa tehdyn asiakastytyytyväisyysmittauksen mukaan HK Ruokatalo oli yleisarvosanaltaan alansa paras. Erityisen tyytyväisiä kaupan puolella oltiin sesonkien hyvään hoitoon. Jatkamme tällä linjalla kouluttamalla myyntihenkilöstöä hallitsemaan eri tuoteryhmien erikoispiirteet ja niiden merkityksen kaupalle.

Horeca- ja tukkusektoreilla kertomusvuosi sujui hyvin ja yhtiön asema vahvistui edelleen. Kodin ulkopuolella tarjottiin Suomessa vuoden aikana arviolta 750 miljoonaa ateriaa, mikä oli 0,6 prosenttia edellisvuodesta vähemmän.

Kehitimme tuotevalikoimaa yhteistyössä asiakkaiden kanssa periaatteena "Yksi tuote - monta mahdollisuutta". Kehitettävän tuotteen pitää soveltua erityyppisten aterioiden raaka-aineeksi ja toisaalta sopia kaikkien asiakasryhmien toimintakonseptiin. Saavutettava kustannustehokkuus hyödyttää silloin molempia osapuolia. Hyvä esimerkki tästä on HK Ruokatalon horeca-sektorille kehittämä Kariniemen Kalkkuna -tuotesarja, joka valittiin vuoden 2003 Tähtituotteeksi omassa sarjassaan.

Logistiikassa uusien asiakaslähtöisten toimintamallien kehittämisen rakennettiin enintään syvempää kumppanuutta eri asiakasketjujen kanssa.

"Se on aina ollut Sininen"

VIENTI

HK Ruokatalon vienti Suomesta kasvoi sekä määrältään että arvoltaan. Kannattavuus ei ollut aivan edellisen vuoden tasolla, mihin vaikutti erityisesti euron merkittävä vahvistuminen suhteessa dollariin ja jeniin.

Kauko-Idässä sianlihan tarjonta lisääntyi Japanin ja Etelä-Korean purettua erälle Keski-Euroopan maille edellisvuonna asettamia tuontirajoituksia. Tästä johtuen hintataso painui hiukan.

Venäjä puolestaan asetti jo alkuvuodesta tuontikiintiöjärjestelmän sianlihalle ja siipikarjanlihalle. Se alensi vientihintoja ja suuntaasi mm. tanskalaisten vientiä Aasiaan ja EU:n sisämarkkinoille.

HK Ruokatalon sianlihan vienti Suomesta lisääntyi tasaisesti koko vuoden. Olemme järjestelmällisesti nostaneet leikkuussa jalostusastetta, mikä mahdollisti lisääntyneen kaupan Japaniin ja EU:n alueelle. Venäjän kaupamme laski hieman edellisestä vuodesta, pääosin siksi, että vientiä suunnattiin kannattavammille markkina-alueille.

Siipikarjanlihan vientimme kasvoi selvästi. Edellisten vuosien tapaan pääosa suuntautui Venäjälle ja Baltian maihin. Tuoretta kulluttajapakattua siipikarjanlihaa vietiin hieman edellisvuotta enemmän, mutta sen osuus kokonaisviennistä on vielä pieni.

Jalostettujen tuotteiden vienti oli edellisvuoden tasolla ja suuntautui lähinnä Ruotsiin ja Viroon.

Teollinen toiminta

HK Ruokatalon teollinen toiminta jaettiin kertomusvuonna kahtia: teurastamoteollisuuteen ja jalostusteollisuuteen. Jako tehostaa ydinprosessin toimintaa ja voimavarojen käyttöä, ja helpottaa toimialojen erilaisesta luonteesta johtuvien erityistarpeiden huomioon ottamista. Yhtiön sika- ja nautateurastamot leikkaamoinen muodostavat teurastamoteollisuuden. Jalostusteollisuuteen kuuluvat lihavalmiste- ja valmisruokatehtaat, niiden lähettämölogistiikka sekä jakelukeskukset.

TEURASTAMOTEOLLISUUS

Teurastamoteollisuuteen kuuluu teurastus ja lihanleikkaus Forssan ja Mellilän sikateurastamoissa sekä Outokummun nautateurastamossa. Viimeksi mainittu siirtyi vuoden aikana kokonaan yhtiön omistukseen oltauan sitä ennen osakkuusyhtiö.

Kaikki kolme tuotantolaitosta saavuttivat niille asetetut määrälliset tavoitteet, ja HK Ruokatalo vahvisti asemansa suurimpana sianlihan käsittelijänä. Noin 40 prosenttia Suomessa tuotetusta sianlihasta kulkee yhtiön kautta. Outokummun mukaan tulo vahvisti naudanlihan hankintaa ja käsittelyä merkittävästi. Yhteistyö alihankkijoiden ja kumppaneiden kanssa jatkuu silti edelleen erityisesti naudan- teurastuksessa ja leikkuussa mutta myös sianleikkuussa.

Forssan leikkaamon kehitysprosessin ensimmäinen vaihe saatiin valmiiksi tekniikan, laitteiden ja työmenetelmien osalta. Työmenetelmien kehittäminen prosessin mukaiseksi jatkuu myös kuluvana vuonna. Forssan sikaleikkaamo toimitti markkinoille kaikkien aikojen ennätysmäärän lihaa, ja entistä suurempi osa palalihasta meni vientiin. Forssan ja Mellilän tuotantolaitokset täyttävät Yhdysvaltain maatalousministeriön (USDA) tiukat vientikelpoisuusvaatimukset.

Teurastamoteollisuuden kovassa kilpailussa pyrimme parantamaan kannattavuutta tehostamalla tuotantoa ja terävöittämällä kustannusten hallintaa. Olemme mukana merkittävässä kansainvälisessä tuotannon, laitteiden ja tilojen kehitystutkimuksessa, jonka tuloksia soveltaen uskomme HK Ruokatalon pitävän asemansa.

LIHAVALMISTE- JA VALMISRUOKATEOLLISUUS

Pari vuotta sitten aloitetut toimet yhtiön lihavalmiste- ja valmisruokatuotannon lisäämiseksi vaikuttivat myönteisesti valmistusvolyymiin kertomusvuonna. Merkittävimmistä uudistuksista mainittakoon Vantaan valmisruokatehtaan uusi jauhelihatuotteiden pakkauslinja. Lihavalmistetehtaalte puolestaan hankittiin viipaletuotteiden kysynnän kasvun takia uusi viipalointi- ja pakkauslinja. Se otettiin käyttöön vuoden 2004 alussa.

Kiristynyt kilpailu ja kovenevat tulostavoitteet vauhdittavat yhtiön jalostusteollisuutta ottamaan kustannustehokkuuden jatkuvan parantamisen osaksi organisaation toimintatapaa vuoden 2004 aikana. Laadukkaampaan toiminnan tasoon pyrimme virhekustannuksia pienentämällä ja uusien, entistä parempien toimintatapojen omaksumisella. Parempi suunnittelu ja ennakoivien mittarien käyttöönotto osana jatkuvaa toiminnan kehittämistä on tärkeä painopistealue kuluvana vuonna.

LOGISTIikka

Yhtiön tuotantolaitoksissa on useana vuonna kiinnitetty huomiota logististen toimintojen laatuun ja tehokkuuteen. Näin on toimitusvarmuus saatu hyväksi ja samalla virhekustannuksia pudotettua alemmas. Menestyäksemme kilpailussa on kustannustehokkuutta edelleen parannettava ja sitä varten kehitämme entistä voimakkaammin yhteistyötä kaupan asiakkaiden kanssa. Toiminnan parempi suunnittelu ja ennakoivien mittarien käyttöönotto on painopisteenä myös logistiikassa.

Broilertalo Oy

Broilertalo Oy vastaa konsernissa siipikarjanlihan hankinnasta ja tuotannosta Suomessa. Yhtiön tuotantolaitokset Eurassa ja Säkylässä valmistavat broileri- ja kalkkunatuotteita, joita markkinoidaan Kariniemen merkillä. Broilertalo on markkinajohtaja Suomessa runsaan 50

”Lihaa säästämättä,
laadusta tinkimättä”

prosentin markkinaosuudella.

Siipikarjanlihaa kulutettiin Suomessa 82,7 miljoonaa kiloa (+3,1 %). Trendi on pysynyt samana, vaikka kasvu hidastui jonkin verran edellisistä vuosista. Kotimaassa tuotettu siipikarjanliha kattoi 93 prosenttia kulutuksesta. Kuitenkin EU:n markkinoilla, ja myös Suomessa, on alkanut liikkua Thaimaassa ja Brasiliassa tuotettua halpaa siipikarjanlihaa, ja se on painanut raaka-ainehintoja meilläkin.

Broilerin käyttö Suomessa lisääntyi 2 prosenttia ja kalkkunan 17 prosenttia. Kalkkunan menekkiä lisää sen soveltuvuus monien kevyttuotteiden raaka-aineeksi.

Broilertalon hankinta nousi 42,0 miljoonaa kiloon (+6,1 %). Määrä tuli kokonaisuudessaan yhtiön sopimustuottajilta.

Siipikarjanlihassa kuluttajia kiinnostaa terveellisyys, keveys ja trendikkyys. Paljon merkitsee myös se, että teollisuudella on tarjota erittäin monipuolisesti luuttomia ja luullisia tuoretuotteita. Niistä on helppo ja nopea valmistaa maistuvia aterioita.

Tuotekehityksessä Broilertalo on aina ollut eturivissä. Vuonna 2003 panostimme eniten kypsiin siipikarjatuotteisiin sekä luuttomiin broilerfilee- ja koipireisilihatuotteisiin sekä kalkkunatuotteisiin. Broilertalon valmistama Kariniemen Kalkkuna -tuotesarja voitti keväällä Vuoden 2003 Tähtituote -kilpailun horeca-sarjan. Yhtiö jatkoi edellisvuonna aloittamaansa pakkausuidistusta.

Broilertalo ja Satafood Kehittämisyhdystys ry. aloittivat vuoteen 2005 jatkuvan siipikarjanlihantuotannon kehittämishankkeen. Sen tavoitteena on vahvistaa tuottajien kilpailukykyä ja edistää tuotannon kehittymistä ja säilymistä alueella.

Tuotannon ja kulutuksen kasvun takia olemme panostaneet jatkuvasti toiminnan kehittämiseen. Kertomusvuonna teimme uudistuksia Säkylän tuotantolaitoksen vuonna 2002 käyttöön otetuissa kalkkunaturastus- ja leikkaamotiloissa.

Koveneva kansainvälinen kilpailu edellyttää reagoitua. Meneillään on erilaisia toimintojen kehittämishankkeita, joilla parannamme kustannustehokkuutta ja prosessien toimivuutta. Henkilöstön osaamiseen ja vuorovaikutukseen on panostettu koulutuksen ja työyhteisön kehittämisen avulla.

Kesällä 20-vuotisjuhliiaan viettäneen Broilertalon liikevaihto nousi 135,7 miljoonaa euroon (133,4 milj. euroa 2002).

Raaka-ainehankinta ja ohjaus

Raaka-aineryhmä vastaa HK Ruokatalon Suomen yksiköiden sika- ja nautaraaka-aineen hankinnasta. Ryhmä ohjaa raaka-ainevirtoja "Tilalta asiakkaalle" -ydinprosessissa niin, että kaikki vaiheet toimivat tehokkaasti ja tuloksellisesti. Se myös huolehtii asiakastytyväisyydestä raaka-aineen saatavuuden, laadun ja toimitusvarmuuden osalta. Keskeistä on raaka-aineen sijoittaminen mahdollisimman kannattavasti. Li-

säksi ryhmä koordinoi ja ohjaa konsernin yritysten välistä raaka-ainetarvetta ja -tasapainoa.

Myös materiaali- ja tarvikkeet kuuluvat raaka-aineryhmän vastuulle. Niissä keskitetty ostaminen, hyvä suunnittelu ja kilpailuttaminen tuovat synergiaetuja.

Suomessa sian- ja nautanlihan tuotanto kasvoivat kumpikin 5 prosenttia edellisvuodesta. Myös kulutus oli kasvussa, sianlihassa 3 prosenttia ja naudassa 2 prosenttia. Naudan osalta kansallinen omavaraisuus oli 100 prosenttia, mutta sianlihan kohdalla Suomessa vientitarve kasvoi.

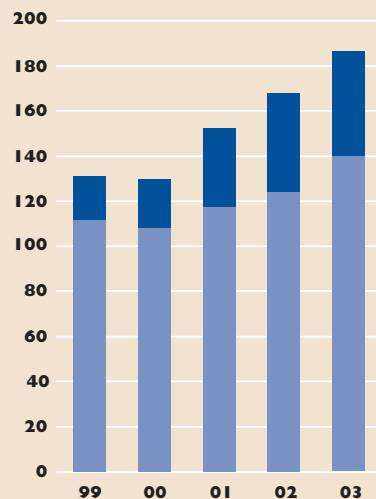
Siipikarjanlihan kulutus lisääntyi 3 prosenttia, ja kun kotimainen tuotanto kasvoi poikkeuksellisesti vain prosentin verran, merkitsee se tuonin lisääntyneen hiukan.

HK Ruokatalon yritysten hankinta lisääntyi merkittävästi - sianlihan hankintamme kasvoi 18,1 prosenttia ja nautanlihan 15,7 prosenttia. Pääosa lisäyksestä johtui Koiviston Teurastamon liittymisestä yrityskaupalla konserniin alkuvuonna. Siipikarjanlihan hankinta kasvoi 6,1 prosenttia. Lihan hankinnan kokonaisvolyymi nousi 136,4 miljoonaa kiloon, mikä oli 16,5 miljoonaa kiloa (+13,8 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. HK Ruokatalo olikin Suomen suurin kotimaisen liharaaka-aineen käsittelijä ja se valmistaa kaikki tuotteensa kotimaisesta lihasta.

Oman hankinnan kasvusta johtuen tarve täydennysostoihin muilta suomalaisilta teurastamoilta väheni vajaalla miljoonalla kilolla. Asiakkaillemme edelleen välitettäväksi toimme maahan pienen määrän nautan ja lampaan arvo-osia.

Lihavirtojen ohjaus sujui suunnitellusti ja konsernin raaka-ainetase oli tasapainoinen koko vuoden.

Liharaaka-aineen käyttö
(milj. kiloa)

Suomessa ja Baltiassa (tummenpi osa).

”Enemmän aikaa yhdessä, vähemmän aikaa keittiössä”

Konsernin Suomen yksiköiden lihatase

HK Ruokatalo -konsernin Suomessa toimivien yksiköiden lihan hankinta ja ostot 2003 (miljoonaa kiloa)

	miljoonaa kiloa	osuus konsernin lihan käytöstä, %
Oma teuraseläinhankinta Suomesta		
-Sika	76,2	54,6
-Siipikarja	42,0	30,0
-Nauta	18,2	13,1
-Muut	0,0	0,0
Oma hankinta yhteensä	136,4	97,7
Ostot Suomesta	3,1	2,2
Lihaa Suomesta yhteensä	139,5	99,9
Tuonti omaan teollisuuteen	0,00	0,0
Tuonti välitettäväksi muille	0,10	0,1
Lihankäyttö yhteensä	139,6	100,0

Oma teuraseläinhankinta käsittää LSO Foodsin, Broilertalon, Koiviston Teurastamon ja Pouttu Foodsin HK Ruokatalolle hankkiman lihan.

Lisäksi Rakvere Lihakombinaat -konserni ja Tallegg-konserni hankkivat omaa toimintaansa varten yhteensä 46,6 miljoonaa kiloa lihaa. Kun se lisätään Suomen yksiköiden lukuihin, koko HK Ruokatalo -konsernin lihataseen loppusumma nousee 186,2 miljoonaan kiloon.

LSO Foods Oy

LSO Foods Oy hankkii konsernin teollisuudelle sikoja ja nautoja. Hankinta perustuu tuottajien kanssa tehtyihin tuotantosopimuksiin. Yhtiö tarjoaa lihanuottajille luotettavan ja kilpailukykyisen välitys- ja teuraseläinten markkinakanavan ja suorittaa neuvontaa, jolla tuetaan alkutuotannon kehittämistä maataloilla. Lisäksi yhtiö vastaa eläinkuljetuksista.

Sianlihan tuottajahinta oli laskussa koko EU:n alueella, niin myös Suomessa. Syksyllä tilanne näytti jo kääntyvän, mutta voimakas lasku kansainvälisillä sianlihemarkkinoilla loppuvuonna pysäytti myönteisen hintakehityksen. Sikatilojen kannattavuus jatkui kireänä koko vuoden meillä niin kuin muuallakin Euroopassa. Vuoden lopulla Suomessa maksettiin sianlihasta tuottajalle kuitenkin noin 10 senttiä kilolta enemmän kuin EU:ssa keskimäärin.

Naudanlihan tuottajahinta oli meillä vakaana, mutta keskihinta jäi edellisvuotta alemmaksi. Suomessa naudasta maksettu keskihinta jäi hieman EU:n keskihinnan alle joskin vuoden lopussa hinta oli jo keskimäärin samalla tasolla kuin EU:n keskihinta.

HANKINTA JA NEUVONTA

Puolet HK Ruokatalo -konsernin tarvitsemasta liharaaka-aineesta tulee LSO Foodsin hankkimana, sian ja naudan osalta jopa 80 prosenttia. LSO Foodsissa sianlihan ja naudanlihan hankinta kasvoivat kertomusvuonna merkittävästi ja kokonaismääräksi muodostui 71,3 miljoonaa kiloa. Sian- ja naudanlihan tuotanto Suomessa lisääntyivät molemmat viisi prosenttia edellisestä vuodesta.

Yhtiö välitti porsaita tiloille kasvatettavaksi 15,6 prosenttia enemmän ja vasikoita 7,9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna, mikä ennakoii raaka-ainemäärien kasvua myös vuonna 2004. Kireä kannattavuustilanne erityisesti sikatiloilla saattaa kuitenkin aiheuttaa sen, että moni tila luopuu tuotannosta.

Nelivuotinen lihantuotannon kehittämissuunnitelma "Uudet tuulet" päättyi. Hanke oli merkittävä käynnistäjä työlle, joka nyt jatkuu osana LSO Foodsin liiketoimintaa kehitettäessä sopimustilojen tuotantoa. Raaka-ainehankintamme on kääntynyt uudelleen kasvu-uralle, jolla sen tavoitellaan myös pysyvän lähivuosina.

Raaka-ainemäärien lisäämisen ohella keskeinen kehittämiskohde on ketjuohjaus. Sen avulla ennakoimme raaka-aineen tarjontaa ja pystymme tarkemmin hallitsemaan raaka-ainetarjonnan oikean mitoituksen ja ajoituksen. Ketjuohjauksella on tärkeä osa lihaketjun tehokkaassa toiminnassa. Lisäksi keskeiseen asemaan nousee hankittavan liharaaka-aineen laadun kehittäminen.

LSO Foods on edelläkävijä alkutuotannon laatu- ja turvallisuudessa. Parhailaan laajennamme laatu- ja turvallisuustyötä tilatasolta kattamaan koko ketjun. Yhdessä sopimustuottajien kanssa luomme toimintatavat, jotka minimoivat virhekustannusten syntyä ketjun seuraavissa osissa. "LSO Lihamestari" -valmennukseksi nimetty hanke käynnistyi vuoden 2004 alussa ja tavoitteena on valmentaa kaikki sopimustuottajat. "LSO Lihamestari" -valmennus on jatkoa vuonna 2003 toteutetulle tuotantosopimusuudistukselle. Siinä tuottajien ja LSO Foodsin yhteistyö selkeytyi ja sai uutta sisältöä, jota "LSO Lihamestari" -valmennuksessa edelleen syvennetään.

”Kotitalta”

LSO Foods on jo vuosia hyödyntänyt sähköistä liiketoimintaa lihan hankinnassa. Noin 80 prosenttia teurassioista ja puolet teurasnaudoista ilmoitetaan hankintajärjestelmään sähköisesti. Kustannustehokkuuden ohella sähköinen liiketoiminta antaa mahdollisuuden lisäarvopalvelujen tarjoamiseen sopimustuottajille.

YHTEISTYÖYRITYKSEMME FINNPIG JA LOUNAISFARMI

Finnpig Oy aloitti jalostusyhteistyön norjalaisen Norsvin AS:n ja ruotsalaisen Quality Genetics Hb:n kanssa. Yhteistyö tähtää sika-aineksen kehittämiseen kuluttajien ja lihateollisuuden tarpeisiin niin, että se takaa myös lihan tuottajille edellytykset kilpailukykyiseen ja kannattavaan tuotantoon.

Lounaisfarmi Oy puolestaan myy rehu-komponentteja ja -seoksia sekä alan tietämystä ja teknologiaa lihantuottajille. Uudenlaisella rehujen käytöllä etsitään kustannustehokkuutta rehustukseen, joka on lihantuotannon suurin yksittäinen kustannustekijä.

HANKINTALIIKETOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Konserniin kuuluvan Helanderin Teurastamo Oy:n hankinta liitettiin alkuvuonna 2003 osaksi LSO Foodsin liiketoimintaa. Vuoden lopulla konserniyhtiö Pouttu Foods Oy päätti hankintaliiketoiminnan siirtämisestä LSO Foodsille vuoden 2004 alusta alkaen. Pouttu Foods hankkii nautaa Itä-Suomesta. Siirron myötä LSO Foodsin nautanlihan hankinta kasvaa ja toimintalue laajenee itäiseen Suomeen.

Sisaryhtiö Koiviston Teurastamo Oy:n kanssa LSO Foods teki kiinteää hankintayhteistyötä toimintamallien yhdenmukaistamiseksi ja hankinnan tehostamiseksi.

Food Kuljetus Oy

Food Kuljetus varmistaa kustannustehokkaiden ja laadukkaiden kuljetuspalvelujen saataavuuden. Tuotekuljetukset yhtiö hoitaa kokonaisvastuullisesti; eläinkuljetusten ja vientikuljetusten osalta operatiivinen ohjaus tapahtuu asianomaisista yksiköistä. Yhtiölle kuuluu lisäksi konsernin kotimaan kuljetuslogistiikan koordinointi ja kuljetustaksoista sopiminen.

Food Kuljetus vastaa raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden siirroista toimipaikkojen välillä sekä jakeluun menevien tuotteiden kuljetuksesta 35 jakeluoperaattorille koko maan alueella. Siirtokuljetusten käytäntöjä muutettiin konsernin ydinprosessin tarpeita vastavaksi siirtämällä joitakin ajoja pienliikennöitsijöiltä verkottuneille järjestelmille.

Vähittäiskauppatuotteiden jakelun siirto kaupan hoidettavaksi jatkui, niin että oman jakelun osuus oli vuoden lopussa enää viitisen prosenttia. Horeca-jakelu on edelleen pääsääntöisesti omassa ohjauksessa.

Yksinomaan konsernin ajossa olevien liikennöitsijöiden automäärä vuoden lopussa oli 60 autoa. Muita, valtakunnallisia yhteistyökumppaneita oli 35. Food Kuljetuksen liikevaihto oli 14,1 miljoonaa euroa (13,1 milj. euroa 2002).

Toimintajärjestelmän ja -kulttuurin kehittäminen

Suorituksen johtamisjärjestelmän rakentaminen jatkui kotimaan toiminnan osalta. Tavoitteena on viedä strategia ja menestystekijät tavoitearvoineen konsernintasolta ydinprosessille ja edelleen koko organisaatioon. Välineinä käytämme strategiakarttaa ja tuloskorttia, ja edistymistä mittaamme säännöllisesti neljästä eri näkökulmasta. Ne ovat henkilöstön innovatiivisuus ja oppiminen, prosessit, asiakkaat/kuluttajat ja talous. Oman toiminnan onnistumista kuvaavien mittareiden käyttöönottoa ja kehittämistä jatkettiin kaikilla tasoilla konsernin johdosta työtiimeihin.

Kehitimme edelleen myös prosessimais-ta toimintatapamme, joka tähtää toimintaketjun tehokkuuden parantamiseen ja kilpailukykyyn lisäämiseen. HK Ruokatalon ydinprosessi on Tilalta asiakkaalle -ketju.

Laatujärjestelmän laaja uudistus valmistui kertomusvuonna. Sen merkiksi konserni vastaanotti Det Norske Veritaksen myöntämän ISO 9001:2000 -sertifikaatin, joka kattaa HK Ruokatalon, Broilertalon, LSO Foodsin ja Food Kuljetuksen toiminnot. Järjestelmä luo raamit toimintatapojen yhtenäistämiseksi, suunnitelmallisuuden luomiselle ja yhdessä sovitujen päämäärien saavuttamiselle. Keskeisen osan laadunhallinnasta muodostaa suorituksen johtamisjärjestelmä.

Monivuotinen työyhteisön kehittämisprosessi jatkuu tavoitteena yrityksen kilpailukykyyn ja kannattavuuden jatkuva parantaminen. Vuonna 2003 määriteltiin yhdessä henkilöstön kanssa yrityksen arvot, jotka ovat osaaaminen, luottamus, jatkuva parantaminen ja kehittäminen, asiakastyytyväisyys ja kannattavuus. Arvoprosessi jatkuu arvojen ankkuroimisella jokaisen työntekijän ja toimihenkilön päivittäiseen toimintaan.

Johtaminen ja sen uudistaminen kuuluivat vuoden keskeisiin teemoihin. Tavoitteena on siirtyä asteittain perinteisestä johtamisesta valmentavaan johtamiseen. Kehitimme myös edelleen henkilöstön tiimimäistä työskentelytapaa. Johtamistaitojen kehittämiseksi jatkettiin 25 hengen ryhmän kanssa Johtamisen erityisammattitutkintoon tähtäävää JET-koulutusta. Esimieskoulutus jatkui niin ikään.

Vuoden 2003 aikana aloitettiin konsernin henkilöstöyksikön organisointi niin, että se kykenee toteuttamaan henkilöstöstrategiassa määriteltyjä suuntaviivoja ja keinoja sille, kun-ka saamme HK Ruokataloon luovat huipputiimit, parhaat osaajat ja parhaan motivaation.

Henkilöstöyksikkö vastaa kotimaan henkilöstön osaamisen kehittamisestä sekä yrityksen toimintajärjestelmästä ja johtamiskulttuurista.

Vuoden aikana oli käytössä kotimaan yksiköiden tulospalkkiojärjestelmä. Tulospalkkauksen kehittäminen eteni palkitsemisstrategian tavoitteiden suuntaisesti.

Vilkaana jatkunut henkilöstön aloite-toiminta tuotti vuoden aikana lähes 2.100 aloitetta työn ja työyhteisön kehittämiseksi.

OMAVALVONTA

Oma- ja ulkovalvonta muodostaa yhden osan toimintajärjestelmästä. HK Ruokatalon tuotantolaitoksilla on lakisäätöisiä vaatimuksia laajempi oma- ja ulkovalvontajärjestelmä varmistamassa tuotteiden turvallisuutta ja laatua. Viranomaisten hyväksymä oma- ja ulkovalvontamme perustuu tuotteiden, raaka-aineiden ja valmistusprosessien riskinarviointeihin ja niiden perusteella tehtyihin hallintaohjelmiin.

Vantaan, Forssan ja Euran laboratoriot seuraavat osaltaan laatuvaatimusten täyttymistä. Kaikilla niillä on FINAS-akkreditointi.

YMPÄRISTÖNHALLINTA

Ympäristönhallinta on osa konsernin toimintajärjestelmää. HK Ruokatalon tavoitteena on valmista kuluttajille elintarvikkeita niin, että ympäristölle aiheutuu mahdollisimman vähän

haittaa. Ympäristönäkökohdat vaikuttavat Tilalta asiakkaalle -ydinprosessimme kaikissa vaiheissa. Tuotantolaitoksissa tärkeimpiä kehittämiskohteita ovat:

- vähentää energian ja veden kulutusta tuotettua kiloa kohden (= ominaiskulutus)
- pienentää kaatopaikkajätteen määrää tuotettua kiloa kohden
- lisätä hyötykäyttöjätteen osuutta koko jätemäärästä

Näille kohteille yhtiö on määrittänyt tavoitteet sekä sopinut toimenpideohjelmasta ja seurannasta. Positiivisia tuloksia saatiin kertomusvuonna uusimalla, korjaamalla ja säätämällä tekniikkaa ja hankkimalla ympäristöystävällisiä koneita ja kalustoa. Energiansäästöideoita haettiin henkilöstön aloitekampanjalla. Muutenkin henkilöstöä aktivoitiin kouluttamalla jätteiden lajittelun tehostamiseen ja jäteveden laadun parantamiseen. Mukana ovat olleet myös sidosryhmien edustajat.

Kuljetusten ympäristötehokkuutta mitataan oman kaluston täyttöasteella ja ulkoistetun kuljetuksen osalta seuraamalla yksikkökustannuksia.

Yhtiön ISO 14001 -standardin mukainen ympäristönhallintajärjestelmä on rakennettu paikkakuntakohtaisesti. Vuoden 2003 aikana Euran tuotantolaitos sai sertifikaatin. Laatujärjestelmän on sertifioinut Det Norske Veritas.

Ympäristömittarien toteutuminen

	2003	2002	muutos %
Energia			
- kokonaiskulutus (MWh)	171.400	169.600	+ 1,1 %
- ominaiskulutus (kWh / tuotekg)	0,92	0,96	- 4,9 %
Vesi			
- kokonaiskulutus (m ³)	1.509.000	1.559.000	- 3,2 %
- ominaiskulutus (l / tuotekg)	8,7	9,5	-9,0 %
Kaatopaikkajätteet (tn)	1.463	1.545	- 5,3 %
- määrä (g / tuotekg)	9	10	- 10,4 %
Hyötykäyttöjätteen osuus kokonaisjättemäärästä (%)	91	89	

popsi®

”Hyvältä maistuu”

LATVIA

LIETTUA

Toiminta Baltiassa

Baltian maissa talouskehitys jatkui hyvänä ja lihamarkkinat olivat vakaat: siipikarjanlihan kulutus kasvoi, sianlihan käyttö pysyi ennallaan ja naudanlihan hiukan laski. Liha-alalla kilpailu kiristyi selvästi. Yritysten lukumäärä on EU-ajan lähestyessä vähentynyt, ja jäljelle jääneet investoivat toimintansa tehostamiseen merkittävästi myös EU:n tuella.

Virossa ja Latviassa viisi suurinta liha-teollisuusyritystä hallitsee yli 80 prosenttia markkinoista ja kummassakin on selvä markkinajohtaja, Virossa AS Rakvere Lihakombinaat ja Latviassa Rigas Miesnieks A/s. Liettuassa lihamarkkinat ovat vahvassa muutoksessa, yrityksiä on paljon eikä selvää markkinajohtajaa ole.

Kauppan rakennemuutos jatkuu ja keskusliikkeiden johtama vähittäiskauppa voimistuu myös Latviassa ja Liettuassa. Virossa ovat erityisesti suomalaiset ketjut vahvoilla. Horeca-sektori kasvaa koko Baltiassa ja sama suuntaus jatkunee. Perinteinen torikauppa on supistunut sitä mukaa kuin maat ovat alkaneet soveltaa EU-normistoa.

Liiketoimintaympäristöä leimasivat edelleen Baltian maiden toisiinsa kohdistamat kiintiöt, tullit ja muut protektionistiset toimet, joita ne perustelevat tarpeella suojata maataloussektoriaan. Rajoitukset häitäsivät myös HK Ruokatalon Baltian yksiköiden toimintaa. Toimenpiteet ovat voimassa 1.5.2004 asti ja nähtäväksi jää kuinka nopeasti liiketoiminta rajojen yli normalisoituu. Sian- ja naudanlihassa kilpailu todennäköisesti kiristyy, kun uusien jäsenvaltioiden mahdollisuudet suojata markkinoitaan heikkenevät. Eniten kilpailua syntyy Liettuassa.

AS RAKVERE LIHAKOMBINAAT

Rakvere Lihakombinaatin ydinliiketoimintaluettua ovat sianliha sekä lihajalosteet; erityisesti keittomakkarat ja nakit, joissa se on markkinajohtaja Virossa ja Latviassa ja vahva myös Liettuassa. Rakveren tytäryhtiö AS Ekseko on Euroopan suurimpia ja tehokkaimpia sianlihantuottajia. Se tuottaa Rakverelle kaiken jalosteissa tarvittavan sianliharaaka-aineen. Eksekon tuotantoa tullaan nostamaan, ja lisäksi painottuu erityisesti sopimuskasvatattajien tarvitseman porsasaineksen tuottamiseen.

Virossa Rakvere Lihakombinaatin myyntivolyyymi kasvoi markkinoiden yleistä kasvua hivenen nopeammin. Markkinaosuus oli vuoden lopulla yli 34 prosenttia. Määrät kehittyivät suotuisasti nakeissa ja makkaroissa; lihassa ykkösasema vahvistui edelleen.

Kasvanut myyntivolyyymi ei kuitenkaan riittänyt paikkaamaan alentuneiden hintojen vaikutusta. Rakvere Lihakombinaat -konsernin liikevaihto jäi 74,5 miljoonaan euroon (78,4 miljoonaa euroa), mikä on 4,9 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Myöskään tulos ei yltänyt tavoitteeseen. Kansainvälinen sikasykli painoi sianlihan hinnan matalalle ja toisaalta Baltian

maiden välinen poliittisävyinen jarrutus häitäsivät toimintaamme Baltian sisäisillä markkinoilla.

Myönteisinä seikkoina on syytä mainita hyvä kesäsesonki, onnistuneet muutokset tuotepakkauksissa sekä lihamyynnissä vahva kehittämissä yhdessä asiakkaiden kanssa. Yhtiön suuri hanke EU-kelpoisuuden saamiseksi Rakveren tuotantolaitokselle toteutui virallisesti syyskuussa. Jo alkuvuodesta 2003 yhtiö sai ISO 14001 -ympäristösertifikaatin.

Latviassa Rigas Miesnieksin ykkösasema säilyi erityisesti nakeissa ja keittomakkarissa. Sen sijaan lihassa asemamme heikkeni hieman. Matalasta raaka-ainehinnasta ja kaupan esteistä johtuen Rigas Miesnieksin liiketoiminnan kannattavuus jäi tavoitteesta. Riian tehtaant logistiikkakeskuksen rakentaminen eteni ja keskus otetaan käyttöön keväällä 2004.

Liettuan liiketoiminta ei kehittynyt suunnitelmien mukaisesti. Alhainen hintataso, erittäin kova kilpailu sekä vahvat protektionistiset toimenpiteet johtivat tähän, samoin kaupan lisääntyvä keskittyminen. Liettuassa lihan myynti kasvoi hieman, mutta jalosteiden volyyymi pysyi edellisen vuoden tasolla.

AS TALLEGG

Siipikarjanlihamarkkinat jatkoivat kasvua kaikissa Baltian maissa, Virossa kulutus henkeä kohden on suurin, noin 20 kiloa vuodessa. Hintataso säilyi hyvänä Virossa, mutta Latviassa vain tyydyttävänä, mikä johtui Yhdysvaltain dollarin heikkenemisestä. Liettuassa kilpailutilanne on erittäin kova ja hintataso alhainen, mikä johtuu markkinoiden rakenteesta. Siellä lihayritykset ovat pieniä ja niillä on vastassaan vahvasti keskittynyt kauppa.

Tallegg säilytti osuutensa Viron markkinoista ja kasvatti osuuttaan Latviassa etenkin tuorebroilerissa, missä myynnin volyyymi kasvoi noin 50 prosenttia edellisestä vuodesta. Myös Liettuassa myyntimme kehittyi positiivisesti, joskin Liettuan osuus Talleffin myynnissä on vielä pieni.

Tallegg keskittyi vahvasti tuotantoprosessiensa ja tietojärjestelmiensä tehostamiseen, jotta se kykenee säilyttämään kilpailuasemansa myös tulevaisuudessa. Toimenpideohjelmien odotetaan parantavan tuotannon tehokkuutta jo vuoden 2004 aikana.

Yhtenä osana kehitystyötä Tallegg uudisti pakkaukset ja tuotemerkin syksyllä 2003. Mainonnalla ja myynninedistämällä vauhditettu uudistus on otettu hyvin vastaan ja on parantanut selvästi yrityksen tunnettuutta ja imagoa.

Munaliiketoimintamme pysyi vakaana ja kannattavuudeltaan hyvänä. Osakkuusyhtiö Eesti Munatootod on selkeä ykkönen Virossa 40 prosentin markkinaosuudella.

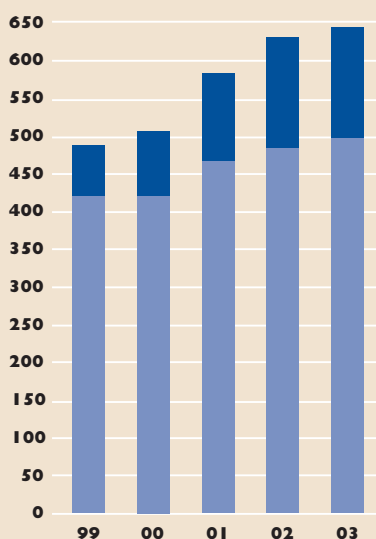
Talleffin liikevaihdoksi muodostui 34,2 miljoonaa euroa, mikä on 4,0 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

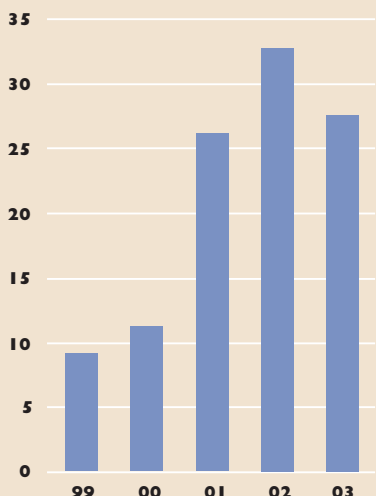
Hallituksen toimintakertomus 1.1.-31.12.2003

Liikevaihto
(milj. euroa)

Ulkomaan liikevaihto on merkitty tummemmalla.

Liikevoitto
(milj. euroa)

Aloittaessaan kertomusvuotta 2003 HK Ruokatalolla oli takanaan menestyksekkäs vuosi, tuloksiltaan historiansa paras. Yhtiö oli saavuttanut keskeiset tavoitteensa ja osin ylittänytkin ne. Vuodesta 2003 osattiin ennakoida edellivuotta haastavampaa koko Suomen lihateollisuudelle kilpailun kiristymisen ja lihamarkkinoiden hintakehityksen takia. HK Ruokatalon arvio kuitenkin oli, että yhtiö säilyttää vakaan kehityksensä myös vuonna 2003.

Liikevaihto ja taloudellinen tulos

Konsernin liikevaihdoksi muodostui 647,4 miljoonaa euroa. Se on 14,0 miljoonaa euroa (+2,2 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Toiminnan tulos ennen satunnaiseriä oli 22,2 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli ollut 26,5 miljoonaa euroa.

Yllä mainitut luvut sisältävät konsernin Baltian-toiminnan, josta kertyi liikevaihtoa 107,9 miljoonaa euroa. Tulos ennen satunnaiseriä oli 3,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2002 Baltian-toiminnan liikevaihto oli 110,6 miljoonaa euroa ja tulos 8,1 miljoonaa euroa.

HK Ruokatalo -konsernin myyntimäärät kasvoivat vuoden aikana runsaat viisi prosenttia. Kasvua vauhditti joulukinkkujen kauppa, missä yhtiö teki kaikkien aikojen myyntiensä, yli 2,5 miljoonaa kiloa. Myös siipikarjatuotteissa volyyymi kasvoi edelleen nopeammin kuin kulutus keskimäärin.

Myyntivolyymin kehitys kokonaisuutena vastasi asetettuja tavoitteita. Samaten tulokehitys oli pääosin linjassa odotusten kanssa lukuun ottamatta kesäkautta, jolloin jäimme selkeästi tavoitteesta. Vuodelle oli ominaista hintatasojen lasku, mikä johtui sikasyklistä ja sen aiheuttamista raaka-aineiden maailmanlaajuisista markkinaongelmista ja toisaalta kilpailutilanteesta. Tämä osaltaan vaikutti siihen, että konsernin liikevaihdon kasvu jäi myynnin kasvua pienemmäksi. HK Ruokatalon kannalta vuosi 2003 oli kiristyneeseen markkinatilanteeseen nähden kuitenkin yleisesti ottaen tyydyttävä, vaikka kaikkia tavoitteita ei saavutettu.

Kulupuolella kirjassimme kertaluonteisia eriä Baltiassa EU-valmisteluista johtuen. Kotimaassa ydinprosessimme tilapäiset häiriöt aiheuttivat markkinatilanteeseen nähden ylimääräistä kustannuspainetta.

Markkinoilla hintatasot laskussa

Kotimaan kuluttajahinnat olivat monissa tärkeissä tuoteryhmissä lähes kauttaaltaan alempana kuin vuonna 2002. Sianlihan raaka-ainehintojen hienoinen nousu syksyllä osoittautui tilapäiseksi eikä vaikuttanut tärkeään jouluseasonkiin, koska kinkkujen hinnat oli pääosin jo lyöty lukkoon. Sianlihamarkkinoilla edelleen jatkunut matalamman hintatason vaihe on seurausta tuotannolle ominaisesta syklisyydestä. Matalasykliä on pidentänyt mm. euron jatkuva vahvistuminen sekä Venäjän EU:lle asettamat tuontikiintiöt.

Siipikarjanlihan markkinahinnat Suomessa olivat vakaammat, joskin taso oli edellivuotta alempi. Kaakkois-Aasian ja Etelä-Amerikan halpaa tuontisiipikarjanlihaa on ilmaantunut EU:n alueelle. Suomessa sitä on liikkunut vähän.

Liharaaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat olivat pääosan vuotta matalalla suhdanteista johtuen. Silti HK Ruokatalon vienti Suomesta saavutti tänäkin vuonna myyntitavoitteensa. Suorien asiakaskontaktien ja erikoistuotteiden menekin ansiosta Suomesta suuntautuvan viennin arvo kasvoi ja oli nyt 42,9 miljoonaa euroa. Suurimmat kohdemaat olivat edellisvuoden tapaan Japani ja Venäjä. Vahva euro rasittaa suomalaisen lihanviennin kannattavuutta edelleen.

Baltia ja Puola

Sama kehitys vaikutti Baltiassa, missä markkinoiden pienuuden ja vähäisen rajasuojan takia maailmanmarkkinoiden paineet tuntuvat paljon voimakkaampina kuin Suomessa. Toisaalta Baltian maiden toisiaan vastaan suuntaamat protektionistiset toimet jatkuivat edelleen haitaten rajojen yli tapahtuvaa yritystoimintaa. Liettuassa tuloksen tekoa hankaloittaa lisäksi markkinoiden pirstaleisuus. Liha-alalla on paljon pieniä yrityksiä ja niillä vastassaan vahvasti keskittynyt kauppa.

Sikasykli painoi Rakvere Lihakombinaattia, joka tuottaa itse valtaosan tarvitsemastaan sianlihasta. Yhtiön oma sianlihantuotanto on jo lähellä maailmanmarkkinoiden hintatasoa ja lähivuosien tavoitteena on pudottaa vielä tuotantokustannuksia. Matalasta hintatasosta ja rajoituksista johtuen Rakvere Lihakombinaat tytäryhtiöineen jäi asetetuista tavoitteista.

Siipikarjanlihan markkinoilla Virossa hintataso pysyi hyvänä ja Latviassa tyydyttävänä. Tallegg säilytti asemansa Virossa ja vahvisti Latviassa erityisesti tuorebroilerissa. Muuten yhtiö keskittyi vahvasti tuotantoprosessiensa tehostamiseen, millä haetaan kykyä kilpailla halvan tuontisiipikarjanlihan kanssa.

HK Ruokatalon puolalainen osakkuusyhtiö Sokolów kohensi kertomusvuonna kannattavuuttaan merkittävästi. Sen liikevaihto ylitti miljardin zlotyn rajan ja nettotulos nousi

jo 18 miljoonaan zlotyyn. Erityisesti vienti vahvistui. Sokolów on Puolassa markkinajohtaja lihassa ja lihajalosteissa.

Rakenteelliset muutokset

Vuoden aikana toteutimme kustannustehokkuutta lisääviä yrityskauppoja ja osallistuimme omistusjärjestelyihin, jotka vahvistivat HK Ruokatalon asemia ulkomailla ja selkeyttivät vastuunjakoa konsernissa. Varsinaisia uusia aluevaltauksia ei tehty.

Mellilän kunnassa toimivan **Koiviston Teurastamo Oy:n** koko osakekannan osto toteutui tammikuussa 2003 Kilpailuviraston hyväksytyä hankkeen ilman ehtoja. Aiesopimus oli tehty kesällä 2002. Kaupan ansiosta HK Ruokatalo pystyi tehostamaan sianlihan käsittelyä ja samalla yhtiö välttyi merkittävilta investoinneilta muihin teurastamoihinsa. Vastavasti Koiviston Teurastamo hyötyi HK Ruokatalon valtakunnallisista markkinointikanavista.

Helmikuussa 2003 omistuksemme **Helanderin Teurastamo Oy:ssä** nousi 85 prosentista sataan prosenttiin. Loimaalla sijaitseva Helanderin Teurastamo on kuulunut konserniin kesästä 2000 lähtien. Toimipaikkojen työnjaon tehostamiseksi Loimaan laitos suljettiin toukokuussa ja teurastukset siirrettiin sieltä osaksi Forssaan, osaksi Mellilään.

Huhtikuussa yhtiö hankki osakkuuden **Lihatukku Harri Tamminen Oy:stä**. Vantaalla toimivan yrityksen pitkälle viimeistellyt kuluttajapakatut kotimaiset premium-lihat täydentävät konsernin muuta tuotantoa.

Konserni lisäsi omistusta Outokummussa toimivassa hankinta- ja teurastamoyhtiö **Pouttu Foods Oy:ssä** toukokuussa 2003 ja lokakuussa 2003. Ensinnä 50 prosentista 90 prosenttiin ja sitten sataan prosenttiin. Järjestely vahvistaa merkittävästi HK Ruokatalon kotimaisen naudanliharaaka-aineen saantia. Pouttu Foods perustettiin 1996 HK Ruokatalon ja Pouttu Oy:n yhteisyritykseksi.

Lokakuussa 2003 HK Ruokatalosta tuli Puolan johtavan liha-alan yrityksen, **Sokolów S.A:n**, suurin yksittäinen omistaja. Puolalaisten sijoittajien kanssa tehtyjen osakekauppojen jälkeen HK Ruokatalon osuus Sokolówissa nousi 11,1 prosentista 21,1 prosenttiin.

Konserniin kuuluvassa AS Talleggissa strategisena sijoittajana toiminut ruotsalainen Lantbrukarnas Riksförbund päätti joulukuussa vetäytyä Viron toiminnastaan. Siksi se myi HK Ruokatalolle oman puolikkaansa **AS Baltic Poultrystä**, jonka ne olivat perustaneet yhteisyritykseksi Talleggin osakkeiden hallintaa varten. Kaupan jälkeen HK Ruokatalon omistus Talleggissa nousi 98,3 prosenttiin. HK Ruokatalo ja LRF olivat hankkineet Talleggin osakeenemmistön kesäkuussa 2001.

AS Tallegg puolestaan hankki alkuvuonna enemmistön liettualaisesta UAB Selin-

gas -nimisestä siipikarjayhtiöstä, jossa se oli aiemmin vähemmistöosakkaana.

Operatiivisia muutoksia

Kaupallinen johtaja Seppo Ohvo ja Baltia-ryhmän johtaja Ilkka Häyhä erosivat yhtiön palveluksesta kesällä. Tytäryhtiö Broilertalon toimitusjohtaja Reijo Kiskola siirtyi johtamaan kaupallista ryhmää ja markkinointijohtaja Olli Antniemi siirtyi Baltia-ryhmän johtajaksi. Broilertalon toimitusjohtajaksi ja yhtiön siipikarjateollisuudesta vastaavaksi johtajaksi nimitettiin Esa Mäki. Hän astui konsernin palvelukseen marraskuun alussa.

Samassa yhteydessä tuotantoryhmän laaja toimiala jaettiin kahtia: teurastamoteollisuuteen ja jalostusteollisuuteen. Teurastamoteollisuudesta vastaavaksi johtajaksi nimitettiin tytäryhtiö Koiviston Teurastamon toimitusjohtaja Risto Koivisto. Jalostusteollisuuden vetäjänä jatkaa johtaja Jari Leija.

Investoinnit kasvoivat

Konsernin bruttoinvestoinnit olivat 64,8 miljoonaa euroa, oltuaan vuotta aikaisemmin 33,4 miljoonaa euroa. Kotimaan osuus investointien kokonaismäärästä oli 55,7 miljoonaa euroa.

HK Ruokatalon yritysjärjestelyt ja osakekaupat kotimaassa niin kuin ulkomaillakin tähtäävät pitkäaikaiseen toiminnalliseen hyötyyn; yhtiö ei tee finanssisijoituksia. Kohteet on esitelty edellä kohdassa "Rakenteelliset muutokset". Tuotannollisilta vaikutuksiltaan tärkeimpiin kuului Koiviston Teurastamon liittäminen konserniin. Forssassa entisten nautateurastustilojen viimeistely sian teurastukseen ja leikkuuseen saatiin valmiiksi vuoden alussa. Latviassa jatkui Rigas Miesnieksin tehtaan uudistaminen ja logistiikkakeskuksen rakentaminen. Virossa sikalayhtiö Ekseko investoi ympäristökuormituksen vähentämiseen.

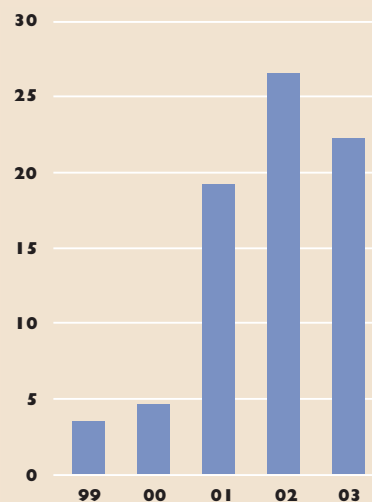
Ensimmäisenä virolaisena liha-alan yrityksenä Rakvere Lihakombinaat sai syyskuussa 2003 tuotantolaitokselleen EU-viranomaisten hyväksynnän.

Rahoitus

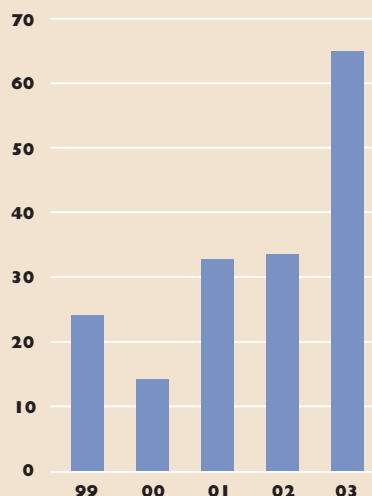
Yritys- ja osakekauppojen seurauksena konsernin korolliset velat lisääntyivät ja olivat tilikauden lopussa 149,3 miljoonaa euroa (130,6 Meur). Huolimatta lainamäärän huomattavasta kasvusta omavaraisuus säilyi asetetulla tavoite-tasolla; omavaraisuusaste oli nyt 41,2 prosenttia (41,9 %).

Yhtiö päätti 2.1.2003 nopeuttaa vuoden 1996 vaihtovelkakirjalainansa aikataulua ja tarjoutui maksamaan lainan takaisin ennenaikaisesti. Lainaa olisi normaalisti eräntynyt vuoden 2006 lopussa. Määräaikaan 29.1.2003 mennessä kaikki vielä vaihtamatta olleet 53.058 lainaosuutta ilmoitettiin vaihdettaviksi yhtiön A-osakkeiksi.

Tulos ennen satunnaisia eriä (milj. euroa)

Bruttoinvestoinnit (milj. euroa)

Hallituksen valtuudet osakepääoman korottamiseen

Hallitus sai yhtiökokoukselta 9.4.2003 valtuutuksen korottaa osakepääomaa yhdellä tai useammalla uusmerkinnällä, päättää yhden tai useamman vaihtovelkakirjalainan ottamisesta ja/tai optio-oikeuksien antamisesta niin, että osakepääomaa voidaan korottaa yhteensä enintään 3.060.000 eurolla antamalla merkittäväksi enintään 1.800.000 uutta A-osaketta.

Hallitus voi poiketa osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta sekä päättää merkintähinnoista ja muista merkintäehdoista sekä vaihtovelkakirjalainan tai optio-oikeuksien ehdoista. Osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta voidaan poiketa mikäli siihen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy, kuten yrityskauppojen rahoittaminen, yhteistoimintajärjestelyjen mahdollistaminen tai muu yhtiön liiketoiminnan kehittäminen. Hallitus ei saa poiketa merkintäetuoikeudesta lähipiiriin kuuluvan hyväksi. Silloin, kun osakepääomaa korotetaan uusmerkinnällä, on hallitus oikeutettu päättämään, että osakkeita voidaan merkitä apportiomaisuutta vastaan tai muutoin tietyin ehdoin.

Tilivuoden päättyessä valtuutus oli kokonaan käyttämättä.

Osakepääoma

HK Ruokatalo Oyj:n maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli tilikauden lopussa 42.927.873,00 euroa. Se jakaantui 19.851.690 A-osakkeeseen ja 5.400.000 K-osakkeeseen. Kaikkien osakkeiden nimellisarvo on 1,70 euroa ja niillä on yhtäläinen osinko-oikeus. Yhtiöjärjestyksen mukaan A-osakkeella on yksi ääni ja K-osakkeella 20 ääntä. K-osakkeet omistaa LSO-osuuskunta.

Yhtiön osakkeet ovat olleet arvo-osuusjärjestelmässä 31.10.1997 lähtien.

Yhtiöllä oli tilikauden päättyessä 6.639 rekisteröityä osakkeenomistajaa.

Osakkeiden noteeraus

HK Ruokatalon A-osake on noteerattu Helsingin Pörssin pörssilistalla 3.4.1998 lähtien. Sitä ennen yhtiö oli meklarilistalla 6.2.1997-2.4.1998.

Yhtiön A-osakkeita vaihdettiin kertomusvuonna Helsingin Pörssissä 7.073.672 kappaletta yhteenlasketulta arvoltaan 43.413.580 euroa. Kurssit vaihtelivat 6,80 ja 5,16 euron välillä. Koko vuoden keskimääräinen kurssi oli 6,14 euroa ja vuoden päätöskurssi 6,50 euroa.

Osakepääoman korotukset

Hallitus korotti osakepääomaa vuoden aikana neljä kertaa yhteismäärältään 3.721.657,00 euroa laskemalla liikkeeseen kaikkiaan 2.189.210 uutta A-osaketta. Korotukset tapahtuivat seuraavasti.

(1) Vuoden 1996 vaihtovelkakirjalainan lainaosuuksia vaihdettiin 2.1.-29.1.2003 välisenä aikana osakkeiksi niin, että yhtiön A-osakkeiden lukumäärä kasvoi 2.122.320 osakkeella. Tätä vastaava 3.607.944,00 euron osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 25.2.2003. Uusien osakkeiden merkintähinta oli 4,20 euroa osakkeelta.

(2) Helmikuussa toteutettiin 109.335,50 euron suuruinen suunnattu osakeanti. Annissa tarjottiin 64.315 kappaletta uusia A-osakkeita Helanderin Teurastamo Oy:n osakkeenomistajille. Anti liittyi yritysjärjestelyyn, jossa HK Ruokatalo nosti omistussuutensa Helanderin Teurastamossa 85 prosentista sataan prosenttiin. Merkintähinta oli 5,87 euroa osakkeelta. Osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 26.2.2003.

(3) Vuoden 1998 henkilöstöannin optio-oikeuksien perusteella merkittiin 3.2.-14.3.2003 välisenä aikana 350 uutta A-osaketta. Merkintähinta oli 6,21 euroa osakkeelta. Tätä vastaava 595,00 euron suuruinen osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 4.4.2003.

(4) Ajanjaksolla 3.11.-28.11.2003 henkilöostioilla merkittiin 2.225 uutta A-osaketta hintaan 5,94 euroa kappaleelta. 3.782,50 euron osakepääoman korotus merkittiin kaupparekisteriin 15.12.2003.

Kohdissa (1), (3) ja (4) merkityt uudet osakkeet oikeuttavat osinkoon ensimmäisen kerran tilikaudelta 2003, kohdassa (2) merkityt tilikaudelta 2002.

Ilmoitukset omistuksen muuttumisesta

Yhtiö sai vuoden aikana kaksi Arvopaperimarkkinain 2. luvun 9. pykälän mukaista ilmoitusta.

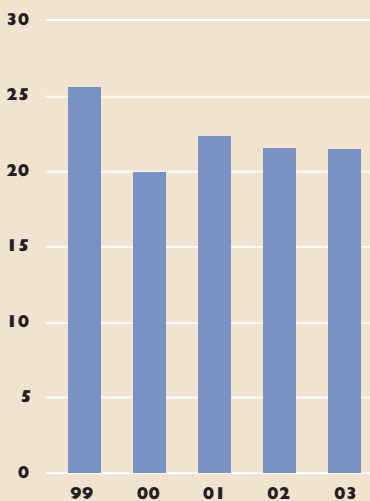
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo ilmoitti 6.2.2003, että 30.1.2003 tapahtuneen vaihtovelkakirjalainan lainaosuuksien vaihdon jälkeen se omisti 2.291.165 kappaletta HK Ruokatalon A-osakkeita. Määrä vastasi tuolloin 9,93 prosenttia osakepääomasta ja 1,82 prosenttia äänimäärästä.

Ruotsalainen Lantbrukarnas Riksförbundet ilmoitti 14.10.2003, että sen omistussuus HK Ruokatalossa oli laskenut 10,38 prosenttiin osakepääomasta ja 2,05 prosenttiin äänimäärästä.

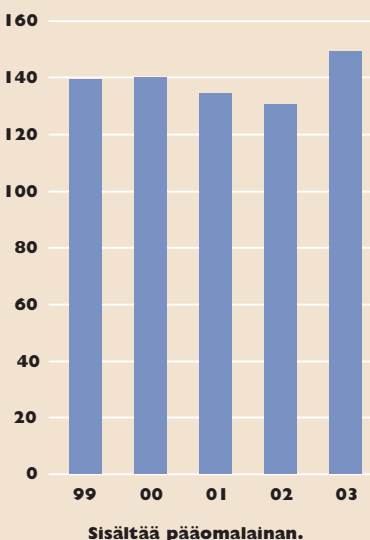
Henkilöstön määrä

Konsernin palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 5.034 (4.882) henkilöä. Lukua kasvattivat uusien konserniyhtiöiden mukaan tulo ja kausityöntekijöiden määrän lisäys kotimaassa. Virossa Talleggin tehostamisohjelma johti henkilöstön vähenemiseen. Koko HK Ruokatalo -konsernin henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 4.788 henkeä, kun vuotta aiemmin luku oli 4.718. Emoyhtiön palveluksessa oli keskimäärin 1.858 henkeä (1.792).

Poistot
(milj. euroa)

Korollinen vieras pääoma
(milj. euroa)

Sisältää pääomalainan.

Henkilöstö yrityksittäin vuoden lopussa

	2003	2002	Muutos
HK Ruokatalo Oyj	1.703	1.651	+52
AS Rakvere Liha-			
kombinaat -konserni	1.312	1.299	+13
AS Tallegg -konserni	814	963	-149
Broilertalo Oy	704	727	-23
LSO Foods Oy	67	64	+3
Muut	188	14	+174

HK Ruokatalo -konserni yhteensä	4.788	4.718	+70
---------------------------------	-------	-------	-----

Henkilöstö maittain vuoden lopussa

	2003	%	2002	%
Suomi	2.657	55,5	2.449	51,9
Viro	1.684	35,2	1.835	38,9
Latvia	337	7,0	331	7,0
Liettua	105	2,2	96	2,1
Muut maat	5	0,1	7	0,1
Yhteensä	4.788	100,0	4.718	100,0

Tilikauden jälkeisiä tapahtumia

Toimitusjohtaja Simo Palokankaalla on työsopimuksensa mukaan mahdollisuus siirtyä eläkkeelle lokakuussa 2004. Hallitus ja Palokangas ovat kuitenkin sopineet siitä, että Palokangas jatkaa tehtävässään HK Ruokatalo -konsernin johdossa toistaiseksi.

Vuoden 1998 henkilöstöannin optio-oikeuksien perusteella merkittiin 2.1.-30.1.2004 välisenä aikana 595.705 uutta A-osaketta ja osakepääoma korottui 1.012.698,50 eurolla. Merkintähinta oli 5,94 euroa osakkeelta. Merkintäaika oli viimeinen, sillä optio-ohjelma päättyi 31.1.2004. Henkilöstöosakkeisiin liittyi alunperin 150.000 optio-oikeutta. Niistä 119.656 kappaletta käytettiin uusien A-osakkeiden merkitsemiseen. Antia toteutettaessa vuonna 1998 osakkeita merkittiin noin 220 konsernin palveluksessa tuolloin ollut henkilöä.

Tytäryhtiö Pouttu Foods Oy:n hankintaliiketoiminta siirtyi LSO Foods Oy:lle vuoden 2004 alussa.

IFRS-laskentastandardeihin siirtyminen

Yhtiössä käynnistettiin IFRS-laskentastandardien käyttöönottoprojekti vuoden 2003 alkupuolella. Projektissa selvitetään IFRS:n mukaisen tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden ja nykyisten periaatteiden erot ja määritetään uudet IFRS:n mukaiset konsernitalinpäätöksen laskentaperiaatteet. Edelleen projektissa selvitetään laskentakäytännön muutosten vaikutukset vuoden 2004 aloittavaan taseeseen ja tunnuslaskuihin sekä uudistetaan konsernin laskenta- ja

raportointiohjeistusta ja otetaan käyttöön uusi konsernilaskentajärjestelmä.

Projekti jakaantuu alaprojekteihin, joista tärkeimpiä ovat segmenttiraportointi (IAS 14), vuokrasopimukset (IAS 17), aineettomat hyödykkeet (IAS 38), omaisuuserien arvonalenemistestit (IAS 36) ja biologinen omaisuus (IAS 41). Vaihto-omaisuuden osalta HK Ruokatalo -konserni siirtyi tilinpäätöksessä IAS/IFRS-standardeja vastaavaan arvostustapaan muun kuin biologisen omaisuuden osalta.

Nykyisen käsityksen mukaan IFRS-standardien käyttöönotolla ei tule olemaan merkittäviä vaikutuksia konsernin tulokseen tai tasearvoihin.

Organisaation kouluttaminen ja standardien tulkinta toteutetaan yhteistyössä tilintarkastajien kanssa.

Ensimmäinen IFRS-säännöksiin perustuva tilinpäätös laaditaan 1.1.2005 alkavalta tilikaudelta. Samoin vuoden 2005 osavuositiedot vertailutietoineen julkistetaan IFRS-laskentaperiaatteiden mukaisina niin kuin Ra hoitustarkastus on suositannut.

Tulevaisuuden näkymät

HK Ruokatalo -konsernissa vuosi 2004 on alkanut tavoitteiden mukaisesti. Toimintamme kustannustehokkuuden nostaminen on käynnissä. Pidemmälle menevä yhteistyö keskeisten kaupan asiakkaidemme kanssa lisääntyy. Haemme yhdessä tuottoa lisääviä ja kustannuksia vähentäviä toimenpiteitä partnershipin hengessä. Kova kilpailu kotimaan lihamarkkinoilla jatkuu, mikä merkinnee alan yritysten määrän edelleen supistuvan jollakin aikavälillä.

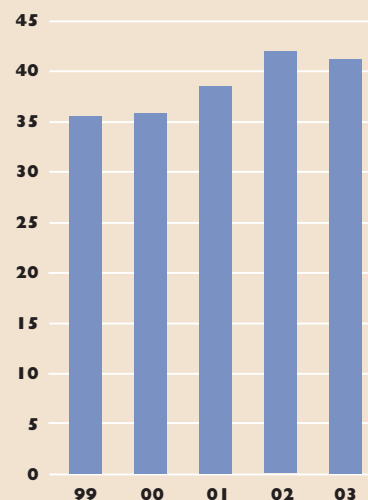
EU:n laajentuminen parantaa konsernin edellytyksiä Baltiassa, koska pääsemme toimimaan tehokkaasti koko Baltian markkinoilla. Puolassa osakkuusyhtiömme Sokolówin toimintaedellytykset paranevat. Puolan EU-jäsenyys tuo merkittävän kilpailuedun Sokolów-konsernin tyyppiselle yritykselle paikallisen harmaan talouden pienentyessä ja vientimahdollisuuksien avautuessa erityisesti Keski-Euroopan väkirikkaile alueille.

Kauko-Idässä alkaneen lintuinfluenssan kehittymistä seurataan tarkoin konsernin siipikarjajaksikoissa eikä taudin mahdollisia heijastusvaikutuksia siipikarjaliiketoimintaan voida vielä arvioida. Sianlihamarkkinoilla on pidemmän aikaa ennakoitu hintatasojen kääntyvän matalasyklin jälkeen nousuun, mutta selvää käännettä ei ole toistaiseksi nähty.

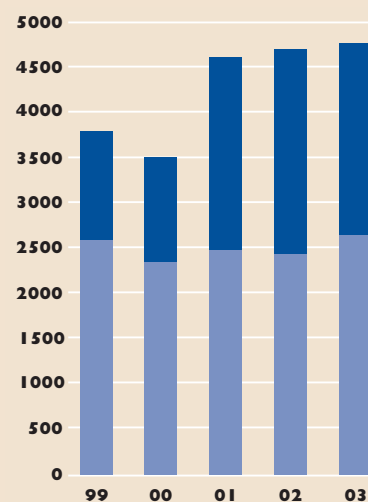
Osinkoehdotus

Konsernin jakokelpoisten varojen määrä on 31.558.941,93 euroa. Emoyhtiön jakokelpoiset varat ovat 20.120.592,98 euroa. Hallitus esittää, että yhtiö jakaa vuodelta 2003 osinkoa 0,28 euroa osakkeelle eli yhteensä 7,2 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste (%)

Henkilöstö vuoden lopussa

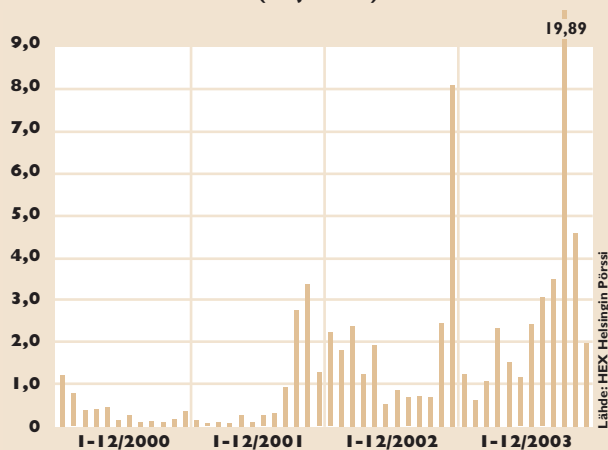
Ulkomailla työskentelevien osuus on merkitty tummemmalla.

Tunnusluvut

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

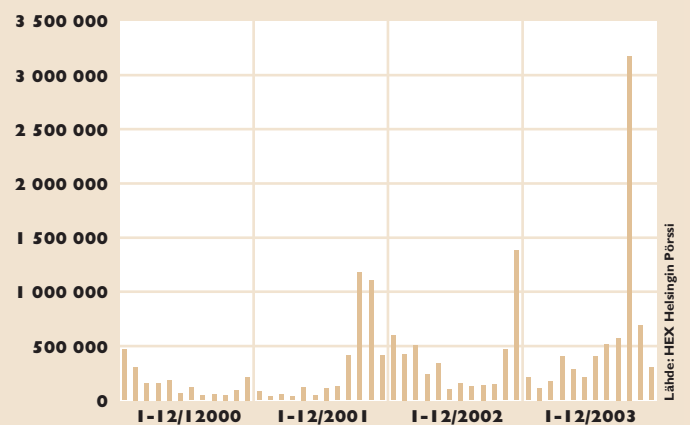
	2003	2002	2001	2000	1999
Liikevaihto, 1.000 eur	647.435	633.443	584.962	508.051	489.359
Liikevoitto, 1.000 eur	27.465	32.696	26.122	11.230	9.088
- % liikevaihdosta	4,2	5,2	4,5	2,2	1,9
Tulos ennen satunnaiseriä, 1.000 eur	22.189	26.506	19.219	4.646	3.463
- % liikevaihdosta	3,4	4,2	3,3	0,9	0,7
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja					
- 1.000 eur	22.189	26.506	16.456	1.827	5.545
- % liikevaihdosta	3,4	4,2	2,8	0,4	1,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %	10,7	15,3	12,5	2,7	2,6
Sijoitetun pääoman tuotto (ROI), %	9,8	12,6	10,7	4,7	4,4
Omavaraisuusaste, %	41,2	41,9	38,5	35,8	35,5
Bruttoinvestoinnit, 1.000 eur	64.764	33.350	32.690	14.221	23.965
- % liikevaihdosta	10,0	5,3	5,6	2,8	4,9
Tutkimus- ja kehitysmenot, 1.000 eur	6.091	5.150	4.090	3.587	2.181
- % liikevaihdosta	0,9	0,8	0,7	0,7	0,4
Henkilöstön määrä keskimäärin	5.034	4.882	4.084	3.877	4.128

Osakkeen vaihto 2000-2003
(milj. euroa)

Vaihdon arvo miljoonina euroina kuukausittain.

Osakkeen vaihto 2000-2003
(kpl)

Vaihdon kappalemäärä kuukausittain.

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2003	2002	2001	2000	1999
Tulos/osake (EPS), laimentamaton, eur	0,62	0,84	0,62	0,13	0,12
Tulos/osake (EPS), laimennettu, eur	0,60	0,74	0,55	0,11	0,11
Oma pääoma/osake, eur	6,09	5,87	5,23	4,83	4,93
Osakekohtainen osinko, eur	0,28 ¹⁾	0,27	0,17	0,07	0,07
Osinko laimentamattomasta tuloksesta, %	45,4 ¹⁾	32,3	27,3	51,9	54,8
Osinko laimennetusta tuloksesta, %	46,5 ¹⁾	36,4	31,1	59,7	63,5
Efektiiivinen osinkotuotto, %	4,3 ¹⁾	4,5	5,2	4,2	2,9
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)					
- laimentamaton	10,5	7,1	5,3	12,3	18,9
- laimennettu	10,8	8,0	6,0	14,1	21,7
Alin osakekurssi, eur	5,16	3,20	1,55	1,54	2,02
Ylin osakekurssi, eur	6,80	6,11	3,40	2,75	3,55
Keskikurssi, eur	6,14	5,12	2,59	2,33	2,47
Vuoden päätöskurssi, eur	6,50	5,95	3,30	1,60	2,30
Osakekannan markkina-arvo, Meur	164,1	137,2	74,9	35,4	49,5
Vaihdettujen osakkeiden määrä, 1 000 kpl	7.073,7	4.577,7	3.681,2	1.881,2	7.155,4
- % keskimääräisestä lukumäärästä	36,2	26,4	21,5	11,4	44,4
Osakkeiden oikaistu lukumäärä, kpl					
- keskimäärin tilikaudella	24.919.804	22.734.831	22.483.842	21.833.324	21.504.745
- tilikauden lopussa	25.251.690	23.062.480	22.684.800	22.149.402	21.517.245
- täysin laimennettu	25.847.395	25.948.865	25.884.550	25.399.402	24.767.245

¹⁾ Hallituksen ehdotuksen perusteella.

Osakkeen kurssikehitys 2000-2003

Keskikurssi euroina kuukausittain.

Osakkeen kaupankäyntitunnus Helsingin Pörssissä on HKRAV ja ISIN-koodi FI0009006308.

Kurssikehitys indeksisarjana 2000-2003

Alempi käyrä kuvaa HK Ruokatalon A-osakkeen indeksikehitystä (3.4.1998=1000).
Ylempi kuvaa HEX Toimialaindeksiä (elintarviketeollisuus).

— HKRAV — HEX elintarviketeollisuusindeksi

Tunnuslukujen laskentakaavat

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO

$$\frac{\text{Voitto/tappio ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja - verot}}{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus keskimäärin tilikauden aikana}} \times 100$$

SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO

$$\frac{\text{Voitto/tappio ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma - korottomat velat (keskiarvo)}} \times 100$$

OMAVARAISUUSASTE

$$\frac{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$$

OSAKEKOHTAINEN TULOS

$$\frac{\text{Tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja - Verot +/- Vähemmistöosuus}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana}}$$

OSAKEKOHTAINEN OMA PÄÄOMA

$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$$

OSAKOHTAINEN OSINKO

$$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Tilikauden jälkeisten osakeantien oikaisukerroin}}$$

OSINKO TULOKSESTA

$$\frac{\text{Osakeantioikaistu osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$$

EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO

$$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Tilikauden viimeinen osakeantioikaistu kaupantekokurssi}} \times 100$$

HINTA/VOITTO-SUHDE (P/E)

$$\frac{\text{Tilikauden viimeinen osakeantioikaistu kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO

$$\text{Ulkona olevien osakkeiden määrä tilikauden lopussa} \times \text{Tilikauden viimeinen osakeantioikaistu kaupantekokurssi}$$

Omistusjakautuma 31.12.2003

Osakkeiden määrä	Omistuksia	%	Osakelukumäärä	%	Äänimäärä	%
I-10	407	6,13	3.395	0,01	3.395	0,00
11-100	1.903	28,65	95.083	0,38	95.083	0,07
101-1.000	3.364	50,64	1.447.337	5,73	1.447.337	1,13
1.001-10.000	885	13,32	2.268.051	8,98	2.268.051	1,77
10.001-100.000	63	0,95	1.862.675	7,38	1.862.675	1,46
100.001-500.000	14	0,21	2.594.585	10,27	2.594.585	2,03
500.001-	7	0,11	16.804.019	66,55	119.404.019	93,39
Yhteensä	6.643	100,00	25.075.145	99,30	127.675.145	99,86
Odotusluettelolla			0	0,00	0	0,00
Yhteistilillä			176.545	0,70	176.545	0,14
Yhteensä			25.251.690	100,00	127.851.690	100,00

Sektorijakautuma 31.12.2003

	prosenttia omistajista	prosenttia osakelukumäärästä
Yritykset	4,77	41,96
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0,41	29,73
Julkisyhteisöt	0,15	1,71
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,66	5,08
Kotitaloudet	93,90	19,84
Ulkomailla	0,11	0,98
Odotusluettelolla		0,00
Yhteistilillä		0,70

Ulkomaalaisten omistuksessa, hallintarekisteröidyt mukaan lukien oli 15,32 % osakelukumäärästä, kun luku oli vuotta aikaisemmin 21,55 %.

Osakepääoman rakenne 31.12.2003

Osakesarja	Kpl	Osuus pääomasta	Osuus äänistä
A-sarja	19.851.690	78,62 %	15,53 %
K-sarja	5.400.000	21,38 %	84,47 %
Yhteensä	25.251.690	100,00 %	100,00 %

Jokaisella A-osakkeella on yksi ääni, jokaisella K-osakkeella on 20 ääntä.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2003

	A-osakkeita	K-osakkeita	% osakkeista	% äänistä
LSO-osuuskunta	3.758.505	5.400.000	36,27	87,41
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sampo	1.714.515	-	6,79	1,34
Markku Helander	1.270.269	-	5,03	0,99
FIM Pankkiiriliike, sijoitusrahastot yht.	878.700	-	3,48	0,69
Pohjola, sijoitusrahastot yht.	580.000	-	2,30	0,45
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto	538.300	-	2,13	0,42
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Tapiola	280.000	-	1,11	0,22
Veritas-ryhmä	218.325	-	0,86	0,17
Gyllenberg, sijoitusrahastot yht.	201.500	-	0,80	0,16
Erikoissijoitusrahasto Avenir	197.700	-	0,78	0,15
EQ, sijoitusrahastot yht.	175.000	-	0,69	0,14
Aktia, sijoitusrahastot yht.	168.450	-	0,67	0,13
Hallintarekisteröidyt ¹⁾	3.620.280	-	14,34	2,83
Muut	6.250.146	-	24,75	4,90
Yhteensä	19.851.690	5.400.000	100,00	100,00

¹⁾ Hallintarekisteröityihin sisältyy Lantbrukarnas Riksförbund (Ruotsi). Se ilmoitti 14.10.2003 omistavansa 2.620.810 osaketta, mikä 31.12.2003 vastasi 10,38 prosenttia osakkeista ja 2,05 prosenttia äänimäärästä.

Tuloslaskelma

1.1.-31.12. (1.000 euroa)

	Viite	Konserni		Emo	
		2003	2002	2003	2002
Liikevaihto	1.	647 435	633 443	461 490	461 200
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)		3 038	-1 249	3 090	-898
Valmistus omaan käyttöön (+)		62	21	62	20
Osuus osakkuusyritysten voitoista		402	556	-	-
Liiketoiminnan muut tuotot	2.	4 002	2 650	9 063	7 625
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana		356 398	349 463	307 542	305 212
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		-2 447	-2 059	1 205	-2 660
Ulkopuoliset palvelut		60 311	50 728	34 600	31 368
Materiaalit ja palvelut yhteensä		414 262	398 132	343 347	333 920
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot		91 949	84 964	53 899	51 131
Henkilösivukulut					
Eläkekulut		12 811	13 097	8 785	9 353
Muut henkilösivukulut		11 007	10 565	4 820	4 455
Henkilöstökulut yhteensä		115 767	108 626	67 504	64 939
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot		19 600	19 947	8 463	10 346
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyöd.		-	538	-	-
Konserniliikearvon poisto		1 802	1 099	-	-
Konsernireservin vähennys		-	-72	-	-
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	4.	21 402	21 512	8 463	10 346
Liiketoiminnan muut kulut	5.	76 043	74 454	42 150	41 551
Osuus osakkuusyritysten tappioista		-	1	-	-
Liikevoitto		27 465	32 696	12 241	17 191
Rahoitustuotot ja -kulut					
Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä		9	29	166	172
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista					
Muilta		9	5	3	3
Muut korko- ja rahoitustuotot					
Saman konsernin yrityksiltä		-	-	1 535	2 069
Muilta		1 526	1 637	626	428
Korkokulut ja muut rahoituskulut					
Saman konsernin yrityksille		56	35	435	506
Muille		6 764	7 826	5 423	6 578
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-5 276	-6 190	-3 528	-4 412
Voitto ennen satunnaisia eriä		22 189	26 506	8 713	12 779
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	6.	-	-	7 650	3 900
Satunnaiset kulut	7.	-	-	618	880
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		22 189	26 506	15 745	15 799
Tilinpäätössiirrot		-	-	-2 963	-2 645
Välittömät verot yhteensä	8.	6 139	5 605	3 843	3 941
Vähemmistöosuus		-670	-1 896	-	-
Tilikauden voitto		15 380	19 005	8 939	9 213

	Viite	Konserni		Emo	
		2003	2002	2003	2002
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet		2 022	2 034	1 597	1 652
Liikearvo		2 576	3 385	-	17
Muut pitkävaikutteiset menot		2 342	2 896	1 777	2 083
Ennakkomaksut		307	-	-	-
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	9.	7 247	8 315	3 374	3 752
Konserniliikearvo	10., 12.	24 597	17 152	-	-
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet		1 470	1 357	705	612
Rakennukset ja rakennelmat		128 377	125 648	66 284	68 715
Koneet ja kalusto		55 192	49 739	23 012	20 389
Muut aineelliset hyödykkeet		1 771	2 090	562	758
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		6 469	6 205	3 621	4 112
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	11.	193 279	185 039	94 184	94 586
Sijoitukset					
Osuudet saman konsernin yrityksissä		12	12	80 425	51 781
Osuudet omistusyhteisyrietyksissä		20 981	5 394	17 351	938
Saamiset omistusyhteisyrietyksiltä		47	47	47	47
Muut osakkeet ja osuudet		193	6 348	44	6 319
Muut saamiset		133	287	-	-
Sijoitukset yhteensä	14.	21 366	12 088	97 867	59 085
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus					
Aineet ja tarvikkeet		17 530	15 451	12 345	13 546
Keskeneräiset tuotteet		775	791	731	747
Valmiit tuotteet/Tavarat		18 634	15 807	3 014	658
Muu vaihto-omaisuus		1 552	1 583	315	319
Ennakkomaksut		1 213	872	-	-
Vaihto-omaisuus yhteensä		39 704	34 504	16 405	15 270
Saamiset					
Pitkäaikaiset					
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		-	-	22 038	24 322
Lainasaamiset		3 928	1 655	3 882	1 394
Muut saamiset		-	1	-	-
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	15.	3 928	1 656	25 920	25 716
Lyhytaikaiset					
Myyntisaamiset		68 953	66 103	42 887	43 011
Saamiset emoyhteisöltä/saman kons. yrityksiltä		57	48	13 097	9 554
Saamiset omistusyhteisyrietyksiltä		166	1 616	166	1 595
Lainasaamiset		25	9	-	-
Muut saamiset		423	207	1	1
Laskennallinen verosaaminen		52	378	52	270
Siirtosaamiset		6 120	4 613	4 049	2 775
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä		75 796	72 974	60 252	57 206
Rahat ja pankkisaamiset		12 055	16 344	5 761	12 105
VASTAAVAA YHTEENSÄ		377 972	348 072	303 763	267 720

	Viite	Konserni		Emo	
		2003	2002	2003	2002
VASTATTAVAA					
OMA PÄÄOMA					
Osakepääoma		42 928	39 206	42 928	39 206
Ylikurssirahasto		49 355	43 760	49 355	43 760
Arvonkorotusrahasto		3 364	3 364	-	-
Vararahasto		4 709	4 279	4 279	4 279
Käyttörahasto		112	87	112	87
Edellisten tilikausien voitto		37 930	25 645	11 070	8 102
Tilikauden voitto		15 380	19 005	8 939	9 213
		153 778	135 346	116 683	104 647
PÄÄOMALAINAT					
Vaihtovelkakirjalainat		-	8 924	-	8 924
Pääomalaina		50	-	-	-
	16.	153 828	144 270	116 683	113 571
VÄHEMMISTÖOSUUS					
		1 871	10 349	-	-
KONSERNIRESERVI					
		-	1 260	-	-
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ					
Poistoero		-	-	22 528	19 565
PAKOLLISET VARAUKSET					
Eläkevaraukset		178	182	178	182
Hinnanlaskuvaraus		-	750	-	750
		178	932	178	932
VIERAS PÄÄOMA					
Laskennallinen verovelka	16.	8 727	7 102	-	-
Pitkäaikainen					
Lainat rahoituslaitoksilta		79 326	65 545	65 286	52 678
Eläkelainat		15 281	16 532	15 210	16 451
Muut velat		3 158	3 068	-	-
	17.	97 765	85 145	80 496	69 129
Lyhytaikainen					
Lainat rahoituslaitoksilta		49 926	33 661	47 972	32 795
Eläkelainat		1 238	1 449	1 238	1 255
Saadut ennakot		170	37	2	3
Ostovelat		37 009	37 110	7 530	7 162
Velat emoyhteisölle/ saman konsernin yrityk.		6	22	11 731	5 251
Velat omistusyhteyserityksille		129	1 008	116	994
Muut velat		5 021	4 198	2 322	2 073
Siirtovelat		22 104	21 529	12 967	14 990
	18.	115 603	99 014	83 878	64 523
VASTATTAVAA YHTEENSÄ					
		377 972	348 072	303 763	267 720

Kassavirtalaskelma (1.000 euroa)

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
LIIKETOIMINTA				
Liikevoitto	27 465	32 696	12 241	17 191
Oikaisut liikevoittoon	-402	-373	-756	182
Poistot	21 402	21 512	8 463	10 346
Nettokäyttöpääoman muutos	-8 451	-6 532	-5 579	-2 517
Rahoitustuotot ja -kulut	-5 276	-6 190	-3 528	-4 412
Satunnaiset erät	-	-	7 032	3 020
Verot	-4 187	-4 421	-4 061	-4 211
Liiketoiminnan nettokassavirta	30 551	36 692	13 812	19 599
INVESTOINNIT				
Käyttöomaisuuden ostot	-58 394	-33 488	-47 783	-14 507
Käyttöomaisuuden myynnit	3 003	5 255	1 318	3 684
Investointien kassavirta yhteensä	-55 391	-28 233	-46 465	-10 823
Kassavirta ennen rahoitusta	-24 840	8 459	-32 653	8 776
RAHOITUS				
Pitkäaikaisten lainojen muutos	12 620	-2 627	12 849	-9 051
Pitkäaikaisten saamisten muutos	-2 272	-373	-204	7 373
Lyhytaikaisen rahoituksen muutos	7 130	-1 700	10 590	103
Maksetut osingot	-6 244	-3 856	-6 244	-3 856
Osakeanti	9 317	1 588	9 317	1 588
Rahoitus yhteensä	20 551	-6 968	26 308	-3 843
Likvidien varojen muutos	-4 289	1 491	-6 345	4 933
Likvidit varat 1.1.	16 344	14 853	12 105	7 172
Likvidit varat 31.12.	12 055	16 344	5 760	12 105
Likvidien varojen muutos taseessa	-4 289	1 491	-6 345	4 933
Nettokäyttöpääoman muutos				
Vaihto-omaisuus lis-/väh +	-5 838	-1 731	-1 135	-1 762
Lyhytaikaiset liikesaamiset lis-/väh+	-3 148	-5 285	-2 780	-3 660
Korottomat lyhytaikaiset velat lis+/väh-	535	484	-1 664	2 905
Nettokäyttöpääoman muutos yhteensä	-8 451	-6 532	-5 579	-2 517

Tilinpäätöksen liitetiedot 2003

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö HK Ruokatalo Oyj:n tilinpäätöksen lisäksi niiden tytäryhtiöiden tilinpäätökset, joista emoyhtiö omistaa joko suoraan tai tytäryhtiöidensä kautta yli 50 % osakkeiden tuomasta tai sopimukseen perustuvasta äänivallasta.

Tilikauden aikana hankitut yhtiöt sisältyvät konsernitilinpäätökseen hankinta-ajankohdasta alkaen.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty emoyhtiö HK Ruokatalo Oyj:n lisäksi seuraavat liiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt: Broilertalo Oy, Food Kuljetus Oy, LSO Foods Oy sekä sen tytäryhtiö Lounaisfarmeri Oy, Koiviston Teurastamo Oy (1.2.2003 alkaen), Pouttu Foods Oy (tytäryhtiö 1.6.2003 alkaen), Lihatuokku Harri Tamminen Oy (tytäryhtiö 1.3.2003 alkaen), Helanderin Teurastamo Oy, ja HK International Ab (Ruotsi). Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty myös AS Rakvere Lihakombinaat -al konserni (Viro, Latvia ja Liettua) sekä AS Baltic Poultry -al konserni (Viro, Latvia ja Liettua), jotka ovat laatineet al konserneista konsernitilinpäätökset. Kaikkien konserniyhtiöiden tilikausi on kalenterivuosi.

Tytäryhtiöistä konsolidoimatta on Linocon Oy sekä Broilertalo Oy:n tytäryhtiö Keltasiipi Oy. Niillä ei ole ollut liiketoimintaa tilikaudella eikä niiden vaikutus konsernin omaan pääomaan ole olennainen.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty myös kaikki osakkuusyrietykset: Pakastamo Oy, Honkajoki Oy, Etelä-Suomen Multaravinne Oy, Lihateollisuuden Tutkimuskeskus LTK osuuskunta -konserni sekä Best-In Oy ja Finnpig Oy. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty myös puolalainen osakkuusyhtiö Sokolów Group 1.10.2003 alkaen.

Tarkemmat tiedot konserniin kuuluvien yritysten ja osakkuusyrietysten omistuksista esitetään jäljempänä liitetietojen kohdissa "Konserni- ja osakkuusyrietykset".

HK Ruokatalo Oyj on LSO Osuuskunnan tytäryhtiö ja se kuuluu LSO-konserniin. HK Ruokatalo Oyj:n ja LSO Osuuskunnan kotipaikka on Turku. HK Ruokatalo -konsernin tilinpäätöksistä on jäljennökset saatavissa konsernin pääkonttorista, osoite Kaivokatu 18, 20520 Turku.

Konsernitilinpäätöksen laskentaperiaatteet

Konsernin ja emoyhtiö HK Ruokatalo Oyj:n tilinpäätökset on laadittu noudattaen Suomen kirjanpitolakia. Rakvere Lihakombinaat -konserni ja Baltic Poultry -konserni ovat laatineet konsernitilinpäätöksen Virossa voimassa olevien säännösten mukaisesti. Niissä ei ole olennaista eroa verrattuna Suomen säädöksiin.

KESKINÄINEN OSAKKEENOMISTUS

Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä.

SISÄISET LIIKETAPAHTUMAT JA KATTEET

Konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Sisäistä voitonjakoa ei ole ollut tilikauden aikana.

VÄHEMMISTÖOSUUS

Vähemmistöosuus on erotettu konsernin omasta pääomasta, verovelalla vähennetyistä vapaaehtoisista varauksista ja tuloksesta ja esitetty omana eräänään tuloslaskelmassa ja taseessa. Myös vähemmistön välillinen omistusosuus on otettu huomioon vähemmistöosuutta laskettaessa.

OSAKKUUSYRIETYKSET

Osakkuusyrietykset on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyrietysten voitoista ja tappioista sekä verovelalla vähennettyjen vapaaehtoisten varausten muutoksista on esitetty omilla riveillään konsernituloslaskelmassa. Osakkuusyhtiöiden liikearvot sisältyvät taseessa osakkuusyhtiöiden arvoon ja niiden poistot on vähennetty tuloslaskelmassa osakkuusyhtiöiden tuloksesta. Osakkuusyhtiöiltä saadut osingot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä.

LASKENNALLINEN VEROVELKA

Taseessa on jaettu vapaaehtoiset varaukset laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan. Laskennallisen verovelan muutos on esitetty tuloslaskelmassa erikseen verojen ryhmässä.

Arvostusperiaatteet

PYSYVIEN VASTAAVIEN ARVOSTUS

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenuon tai hankinta-ajankohdan jälkeen alennettuun arvoon. Konsernitaseeseen sisältyvä konsernilikearvo aiheutuu pääosin AS Rakvere Lihakombinaatin osake-enemmistön ostosta vuonna 1998 sekä AS Baltic Poultryn hankkimasta AS Talleggin osake-enemmistöstä vuonna 2001

ja edelleen vuoden 2003 lopussa tapahtuneesta AS Baltic Poultry osakkeiden ostosta. Investoinnit perustuvat konsernin pitkän aikavälin suunnitelmiin, joissa strategisena tavoitteena on vahva läsnäolo erityisesti Baltiassa. Investoinnit mahdollistavat toiminnan edelleen laajenemisen Baltiassa ja Itä-Euroopassa.

Konserniliikearvo kasvoi tilikaudella 2003 myös Lihatukku Harri Tamminen Oy:n osakkeiden, Pouttu Foods Oy:n osakkeiden sekä Koiviston Teurastamo Oy:n osakkeiden ostosta johtuen. Viimeksi mainitulla investoinnilla konserni varmistaa kotimaisen sianliharaaka-aineen saantia ja turvaa teurastuskapasiteetin riittävyyttä.

HK Ruokatalo Oyj hankki vv. 2000–2001 lisää AS Rakvere Lihakombinaatin osakkeita, mistä aiheutui konsernireservi. Konsernireservin tuloutusaika on sama kuin vastaava konserniliikearvon poistoaika ja se on netotettu konserniliikearvon määrässä tilinpäätöksessä 2003.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina alkuperäisestä hankintamenosta todennäköisen taloudellisen käyttöajan mukaisesti.

Liikearvo	10 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	25–50 vuotta
Rakennuksen koneet ja laitteet	8–12,5 vuotta
Koneet ja kalusto	2–10 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta
Konserniliikearvo ja -reservi	5–20 vuotta

Taseessa oleva 2,58 miljoonan euron liikearvo on aiheutunut teuras- ja välityseläinten hankintatoiminnan ostamisesta. Hankintatoiminnan merkitys on konsernille strateginen ja investoinnin tulontuottamiskyky on siten pitkäaikainen.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan jälleenhankintahintaan tai todennäköiseen myyntihintaan. Hankintameno määritetään punnitun keskihinnan menetelmällä. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno muodostuu raaka-aineista, välittömistä työsuorituksista johtuvista menoista, muista välittömistä menoista, hankinnan ja valmistuksen muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista sekä niiden poistoista. Yleismenot kohdistetaan vaihto-omaisuuteen normaali toiminta-asteen mukaisina.

Vaihto-omaisuuden arvostusperusteita on tilikauden päättyessä muutettu siten, että vaihto-omaisuuteen on aktivoitu hankinnan ja

valmistuksen yleismenoja ja poistoja yhteensä noin 1,4 miljoonaa euroa.

MYYNTISAAMISTEN ARVOSTUS

Myyntisaamisista on kirjattu kuluksi kaikki tiedossa olleet luottotappiot.

VALUUTTAMÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahamääräiset ostovelat ja myyntisaamiset, lainasaamiset sekä valuuttamääräiset pankkitilit on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyneet kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti. Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilinpäätöserät on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

VALUUTTAJOHDANNAISSOPIMUKSET

Avoimet valuuttatermiinisopimukset on arvostettu tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot sisältyvät tuloslaskelmassa rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

KORKOJOHDANNAISSOPIMUKSET

Konsernilla ei ole koronvaihtosopimuksia.

HYÖDYKEJOHDANNAISET

Konsernin energiaostojen suojaamiseen käytettyjä hyödykejohdannaisia ei arvosteta tilinpäätöksessä. Hyödykejohdannaisten realisoituneet tulokset kirjataan suojattujen ostojen oikaisuksi.

LASKENNALLISET VEROSAAMISET

Laskennalliset verosaamiset muodostuvat pakollisena varauksena esitetystä eläkevastuusta.

Eläkejärjestelyt

Konserniyhtiöiden suomalaisen henkilöstön lakisääteinen eläketurva on hoidettu eläkevakuutusilla. Eläkesäätiöiden ulkoistamisen seurauksena vakuutusyhtiö laskuttaa vuosittain eläkkeisiin tulevat indeksikorotukset. Ulkomaisen henkilöstön eläkejärjestelyt on hoidettu paikallisen käytännön mukaisesti. Emoyhtiön toimitusjohtajan eläkevastuu on esitetty muissa vastuissa.

Tuloksen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauden tulee ottaa huomioon eri ajankohtina hankitut tytär- ja osakkuusyhtiöt. Konsernireservi on netotettu konserniliikearvoon tilikauden 2003 lopussa.

Vaihto-omaisuuden osalta tilinpäätöksessä 2003 on siirrytty IAS/IFRS-standardeja vastaavaan arvostukseen.

Lähipiirilainat

Konserniyhtiön hallituksen jäsenelle on myönnetty lainaa 9.764,16 euroa. Laina-aikaa on jäljellä 3,5 vuotta ja korko on 3,75 %.

Vuoden 1996 vaihtovelkakirjalaina

Yhtiö laski 30.12.1996 liikkeeseen enintään 62.500.000 markan määräisen vaihtovelkakirjalainan, joka osakkeenomistajien merkintäetuikeudesta poiketen suunnattiin ammattimaisille sijoittajille. Laina-aika oli 10 vuotta. Lainaosuudet voitiin vaihtaa enintään 2.500.000 kappaleeseen yhtiön A-osakkeita. Lainan merkintäaika oli 30.12.1996–30.1.1997 ja se merkittiin merkintäaikana kokonaisuudessaan. Laina oli oman pääoman ehtoinen. Sillä laajennettiin yhtiön osakaspohjaa ja toisaalta varmistettiin yhtiön investointiohjelman toteuttaminen sekä vahvistettiin pääomarakennetta. Alkuperäisten ehtojen mukaan jokainen 1.000 markan nimellisarvoinen lainaosuus (62.500 kpl) voitiin vaihtaa neljäänkymmeneen 10 markan nimellisarvoiseen yhtiön A-osakkeeseen. Euromuunnoksen jälkeen jokainen alunperin 1.000 markan (168,18793 euron) nimellisarvoinen lainaosuus voitiin vaihtaa 40 kappaleeseen 1,70 euron nimellisarvoisia A-osakkeita. Yhtiön osakepääoma saattoi korottua velkakirjalainan vaihdolla enintään 4.250.000 eurolla, jolloin osakkeiden lukumäärä saattoi nousta enintään 2.500.000 kappaleella.

Laina voitiin vaihtaa osakkeiksi ensimmäisen kerran 1.9. –30.11.1998 ja tämän jälkeen vuosittain 2.1. –30.11. Uudet osakkeet oikeuttivat osinkoon ensimmäisen kerran siltä tilikaudelta, jona vaihto tapahtui. Tilikauden 2002 aikana vaihdettiin 9.442 lainaosuutta ja osakepääoma korottui 642.056 eurolla.

Vuoden 2003 alussa yhtiö ilmoitti maksavansa vvk-lainan takaisin ennenaikaisesti. Kaikki lainaosuuden haltijat ilmoittivat halukkuutensa vaihtaa lainaosuudet HK Ruokatalo Oyj:n osakkeiksi. Yhtiön A-osakkeiden määrä kasvoi 2.122.320 kappaleella ja osakepääoma korottui 3.607.944,00 eurolla 24.2.2003.

Optio-oikeudet

Henkilöstöannissa vuonna 1998 merkittyihin osakkeisiin liittyy optio-oikeuksia, jotka oikeuttavat 1.2.2002–31.1.2004 välisenä aikana merkittävään osakkeiden määrään, joka tehtyjen lajimuunnosten jälkeen on yhteensä 699.750 kappaletta. Tällöin osakepääoma kasvaisi 1.189.575 eurolla. Yksi optio-oikeus oikeuttaa viiden uuden A-osakkeen merkittämiseen 1.2.2002 alkaen hintaan, joka määräytyy seuraavasti: Instituutioannin hintaan 6,257 euroa lisätään 5 % ja sitä alennetaan 1.6.1998 jälkeen jaettavan osakekohtaisen osingon määrällä. Korjaus tehdään vuosittain kunkin osingonjaon täsmäytyspäivänä. Optio-oikeuksilla merkittiin tilikauden aikana yhteensä 2.575 A-osaketta.

Tilikauden päättymisen jälkeen henkilöstöoptioilla merkittiin 595.705 HK Ruokatalo Oyj:n A-osaketta 2.1. –30.1.2004. Tämä määrä vastasi 2,30 prosenttia osakkeista ja 0,46 prosenttia äänistä laskettuna tilinpäätöspäivän täysin laimennetusta osakelukumäärästä. Henkilöstöoptioiden käyttö osakkeiden merkintään oli mahdollista viimeisen kerran merkintäaikana 2.1. –30.1.2004.

Tuloslaskelman liitetiedot (1.000 euroa)

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
I. Liikevaihto toimialueittain ja markkina-alueittain				
Toimialoittainen jakauma:				
Elintarvikkeet	572 937	560 995	459 576	456 048
Alkutuotanto	61 344	58 311	-	-
Rehut ja eläintenruoat	7 279	10 372	-	2 931
Muut	5 875	3 765	1 914	2 221
Yhteensä	647 435	633 443	461 490	461 200
Maantieteellinen jakauma:				
Kotimaa	498 631	485 046	418 557	421 997
Vienti EU-maihin	12 876	8 024	12 300	7 325
Vienti EU:n ulkopuolelle	135 928	140 373	30 633	31 878
Yhteensä	647 435	633 443	461 490	461 200
2. Liiketoiminnan muut tuotot				
Vuokratuotot ulkopuolisilta	251	404	175	273
Vuokratuotot konserniyhtiöiltä	-	-	21	24
Kehitysprojektien tukituotot	21	60	21	-
Muut liiketoiminnan tuotot	3 103	1 673	2 232	1 033
Muut liiketoiminnan tuotot kons.yhtiöiltä	-	-	6 614	6 295
Ulkomaisten tytäryhtiöiden liiketoiminnan muut tuotot	627	513	-	-
Yhteensä	4 002	2 650	9 063	7 625
3. Henkilöstötiedot				
Henkilöstön määrä tilikauden aikana keskimäärin				
Toimihenkilöt	983	948	373	380
Työntekijät	4 091	3 934	1 484	1 409
Yhteensä	5 074	4 882	1 857	1 789
Johdon palkat ja palkkiot				
Toimitusjohtajat ja heidän sijaisensa	1 461	1 077	544	528
Hallituksen jäsenet sekä varajäsenet	65	61	59	55
Yhteensä	1 526	1 138	603	583
4. Poistot				
Suunnitelman mukaiset poistot:				
Aineettomat oikeudet	158	136	116	114
Liikearvo	862	987	17	67
Muut pitkävaikutteiset menot	1 253	2 878	819	2 467
Rakennukset ja rakennelmat	6 478	6 147	3 332	3 774
Koneet ja kalusto	10 186	9 085	3 983	3 728
Muut aineelliset hyödykkeet	663	714	196	196
Yhteensä	19 600	19 947	8 463	10 346
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä				
Koneet ja kalusto	-	538	-	-
Yhteensä	-	538	-	-

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
Konserniliikearvon poisto	1 923	1 099	-	-
Konsernireservin vähennys	-121	-72	-	-
Yhteensä	1 802	1 027	-	-
5. Liiketoiminnan muut kulut				
Energia	15 657	14 859	7 399	7 020
Kunnossapito	8 971	9 009	4 935	5 083
Mainos ja markkinointi, edustus	18 552	18 467	12 443	13 279
Palvelu-, tietohallinto- ja konttorikulut	7 138	6 299	5 452	4 899
Muut liikekulut	25 725	25 820	11 921	11 270
Yhteensä	76 043	74 454	42 150	41 551
6. Satunnaiset tuotot				
Saadut konserniavustukset	-	-	7 650	3 900
Yhteensä	-	-	7 650	3 900
7. Satunnaiset kulut				
Annetut konserniavustukset	-	-	618	880
Yhteensä	-	-	618	880
8. Välittömät verot				
Tuloverot satunnaisista eristä	-	-	2 039	876
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	4 018	4 366	1 419	3 279
Edellisten tilikausien verot	169	39	166	56
Ulkomaisten tytäryhtiöiden verot	-	57	-	-
Laskennallisen verosaamisen muutos	327	-304	219	-270
Laskennallisen verovelan muutos	1 625	1 447	-	-
Yhteensä	6 139	5 605	3 843	3 941

Taseen liitetiedot (1.000 euroa)

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
PYSYVÄT VASTAAVAT ELI KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
9. AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno I.I.	2 342	2 273	1 805	1 783
Hankinnat	184	69	61	22
Vähennykset	-38	-	-	-
Hankintameno 31.12.	2 488	2 342	1 866	1 805
Kertyneet poistot I.I.	308	172	153	40
Tilikauden poisto	158	136	116	113
Kertyneet poistot 31.12.	466	308	269	153
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 022	2 034	1 597	1 652
Liikearvo				
Hankintameno I.I.	9 312	9 312	673	673
Lisäykset	53	-	-	-
Hankintameno 31.12.	9 365	9 312	673	673

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
Kertyneet poistot I.I.	5 927	5 002	656	589
Tilikauden poisto	862	925	17	67
Kertyneet poistot 31.12.	6 789	5 927	673	656
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 576	3 385	-	17
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno I.I.	17 835	16 917	15 270	14 557
Hankinnat	219	200	33	69
Vähennykset	-	-6	-	-
Siirrot erien välillä	480	724	480	644
Hankintameno 31.12.	18 534	17 835	15 783	15 270
Kertyneet poistot I.I.	14 939	12 061	13 187	10 720
Tilikauden poisto	1 253	2 878	819	2 467
Kertyneet poistot 31.12.	16 192	14 939	14 006	13 187
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 342	2 896	1 777	2 083
Ennakkomaksut				
Hankinnat	307	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	307	-	-	-
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	7 247	8 315	3 374	3 752
10. Konserniliikearvo				
Hankintameno I.I.	22 739	22 723	-	-
Konsernireservin netotus	-1 484	-	-	-
Lisäykset	10 507	16	-	-
Hankintameno 31.12.	31 762	22 739	-	-
Kertyneet poistot I.I.	5 587	4 488	-	-
Konsernireservin poiston netotus	-224	-	-	-
Tilikauden poisto	1 802	1 099	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	7 165	5 587	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	24 597	17 152	-	-
11. AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Maa- ja vesialueet				
Hankintameno I.I.	1 357	1 983	612	612
Hankinnat	195	-	112	-
Siirrot erien välillä	-	-	-19	-
Vähennykset	-82	-626	-	-
Hankintameno 31.12.	1 470	1 357	705	612
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 470	1 357	705	612
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno I.I.	197 767	189 494	128 703	133 628
Hankinnat	7 685	3 621	114	123
Vähennykset	-3 583	-5 677	-3 464	-5 063
Siirrot erien välillä	2 660	10 329	1 806	15
Hankintameno 31.12.	204 529	197 767	127 159	128 703
Kertyneet poistot I.I.	68 918	62 575	54 448	50 674
Tilikauden poisto	6 478	6 343	3 332	3 774
Myytyjen kohteiden arvonalennukset	-2 445	-1 546	-2 445	-1 546
Kertyneet arvonalennukset	6 565	8 111	5 540	7 086
Kertyneet poistot 31.12.	79 516	75 483	60 875	59 988
Arvonkorotukset	3 364	3 364	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	128 377	125 648	66 284	68 715

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
Koneet ja kalusto				
Hankintameno I.I.	183 278	170 630	121 911	118 040
Hankinnat	10 976	8 835	1 599	3 263
Vähennykset	-1 690	-1 086	-280	-166
Siirrot erien välillä	6 349	4 899	5 287	774
Hankintameno 31.12.	198 913	183 278	128 517	121 911
Kertyneet poistot I.I.	133 539	124 112	101 522	97 795
Tilikauden poisto	10 182	9 085	3 983	3 727
Arvonlennutuspöistot	-	342	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	143 721	133 539	105 505	101 522
Kirjanpitoarvo 31.12.	55 192	49 739	23 012	20 389
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno I.I.	6 872	6 365	2 910	2 907
Hankinnat	392	612	-	3
Vähennykset	-57	-131	-	-
Siirrot erien välillä	9	26	-	-
Hankintameno 31.12.	7 216	6 872	2 910	2 910
Kertyneet poistot I.I.	4 782	4 068	2 152	1 956
Tilikauden poisto	663	714	196	196
Kertyneet poistot 31.12.	5 445	4 782	2 348	2 152
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 771	2 090	562	758
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Hankintameno I.I.	6 250	7 840	4 112	519
Hankinnat	9 834	14 388	7 081	5 026
Vähennykset	-72	-	-	-
Siirrot muihin pitkävaikutteisiin menoihin	-480	-724	-480	-644
Siirrot rakennuksiin	-2 660	-10 329	-1 806	-15
Siirrot koneisiin ja kalustoon	-6 349	-4 899	-5 287	-774
Siirrot muihin aineellisiin hyödykkeisiin	-9	-26	-	-
Siirrot erien välillä	-	-	1	-
Hankintameno 31.12.	6 514	6 250	3 621	4 112
Tilikauden poisto	45	45	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	45	45	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 469	6 205	3 621	4 112
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	193 279	185 039	94 184	94 586
12. Konsernireservi				
Arvo I.I.	1 484	1 484	-	-
Netotus konserniaktiivaan	-1 484	-	-	-
Hankintameno 31.12.	-	1 484	-	-
Kertyneet poistot I.I.	224	152	-	-
Netotus konserniaktiivaan	-224	72	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	-	224	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	-	1 260	-	-
13. Arvonkorotukset				
Rakennukset ja rakennelmat				
Arvo I.I.	3 364	3 364	-	-
Arvo 31.12.	3 364	3 364	-	-
Arvonkorotukset yhteensä	3 364	3 364	-	-

	Konserni		Emo	
	2002	2001	2002	2001
14. Sijoitukset				
Konserniyritysten osakkeet				
Hankintameno 1.1.	12	12	51 781	51 956
Lisäykset	-	-	28 645	-
Vähennykset	-	-	-1	-1
Hankintameno 31.12.	12	12	80 425	51 955
Arvonlennukset	-	-	-	-174
Kirjanpitoarvo 31.12.	12	12	80 425	51 781
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Hankintameno 1.1.	-	-	-	151
Vähennykset	-	-	-	-151
Kirjanpitoarvo 31.12.	-	-	-	-
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet				
Hankintameno 1.1.	5 449	4 910	938	888
Lisäykset	16 092	539	16 413	50
Vähennykset	-505	-	-	-
Hankintameno 31.12.	21 036	5 449	17 351	938
Kertyneet poistot 1.1.	55	55	-	-
Kertyneet poistot 31.12.	55	55	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 981	5 394	17 351	938
Saamiset osakkuusyrittäksiltä				
Kirjanpitoarvo 1.1.	47	47	47	47
Kirjanpitoarvo 31.12.	47	47	47	47
Saaminen on on oman pääomanehtoinen vaihtovelkakirjalaina.				
Muut osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	6 348	76	6 319	44
Lisäykset	120	6 275	-	6 275
Vähennykset	-6 275	-3	-6 275	-
Hankintameno 31.12.	193	6 348	44	6 319
Kirjanpitoarvo 31.12.	193	6 348	44	6 319
Muut saamiset				
Kirjanpitoarvo 1.1.	287	133	-	-
Lisäykset	-	154	-	-
Vähennykset	-154	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.	133	287	-	-
Sijoitukset yhteensä	21 366	12 088	97 867	59 085

TYTÄRYHTIÖOSAKKEET

	Määrä/kpl	Kirjanpito-arvo	Omistus-osuus-%
Konsernin emoyhtiön omistamat			
Broilertalo Oy, Eura	4 832 905	6 961	99,73
Food Kuljetus Oy, Turku	1 000	171	100,00
LSO Foods Oy, Turku	3 000	946	100,00
Helanderin Teurastamo Oy, Loimaa	1 000	3 179	100,00
Koiviston Teurastamo Oy, Mellilä	1 000	16 102	100,00
Lihatukku Harri Tamminen Oy, Vantaa	49	316	49,00
Pouttu Foods Oy, Outokumpu	3 000	1 116	50,00
Linocon Oy, Helsinki	100	4	100,00
HK International AB, Ruotsi	10	12	100,00
AS Rakvere Lihakombinaat, Viro	36 114 092	34 842	95,74
AS Linnulihatooted, Viro	53 880	21	24,00
AS Baltic Poultry, Viro	6 000	16 755	100,00
Yhteensä		80 425	
LSO Foods Oy:n omistamat			
Lounaisfarmi Oy, Turku	8	8	40,00
Pouttu Foods Oy, Outokumpu	3 000	504	50,00
Yhteensä		512	
Broilertalo Oy:n omistamat			
Keltasiipi Oy	50	8	100
AS Rakvere Lihakombinaatin omistamat *			
AS Ekseko, Viro	8 228	116	98,43
AS Linnulihatooted, Viro	170 620	1	76,00
RLK Kinnisvarahalduse OÜ, Viro	0	0	100,00
AS Rigas Miesnieks, Latvia	57 589	22	93,82
UAB Klaipedos Maisto Produktai, Liettua	15	0	100,00
Yhteensä		139	
AS Baltic Poultryn omistamat *			
AS Tallegg, Viro	5 750 464	20 151	98,25
AS Talleggin omistamat *			
SIA Tallat, Latvia	100	8	100,00
UAB Selingas, Liettua	338 606	352	99,85
		360	

* Kirjanpitoarvot perustuvat yhtiöiden taseen mukaisiin kirjanpitoarvoihin, joihin sisältyy paikallisen laskentakäytännön mukaisesti pääomaosuusmenetelmällä huomioitu tytäryhtiön oman pääoman muutos.

OSAKKUUSYHTEISÖOSAKKEET JA -OSUUDET

	Määrä/kpl	Kirjanpito-arvo	Omistus-osuus (%)
Konsernin emoyhtiön omistamat			
Honkajoki Oy, Honkajoki	345	302	38,33
Etelä-Suomen Multaravinne Oy, Forssa	128	22	24,62
Pakastamo Oy, Helsinki	660	564	50,00
Lihateollisuuden Tutkimuskeskus LTK osuuskunta	22 400	0	44,80
Best-In Oy, Kuopio	500	50	50,00
Sokolów S.A., Puola	21 157 434	16 413	21,12
Yhteensä		17 351	
LSO Foods Oy:n omistamat			
Finnpig Oy, Vaasa	40	4	50,00
AS Talleggin omistamat			
AS Eesti Munatooted, Viro	200 000	285	50,00
Yhteensä		285	

MUUT OSAKKEET

Konsernin emoyhtiön omistamat	44	6 319
Broilertalo Oy:n omistamat	131	26
Helanderin Teurastamo Oy:n omistamat	1	1
Koiviston Teurastamo Oy:n omistamat	9	-
Pouttu Foods Oy:n omistamat	5	-
Ulkomaisten tytäryhtiöiden omistamat	3	2
Muut osakkeet yhteensä	193	6 348

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
15. SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset				
Saamiset saman konsernin yrityksiltä:				
Lainasaamiset	-	-	22 038	24 322
Yhteensä	-	-	22 038	24 322
Saamiset muilta:				
Lainasaamiset	2 644	739	2 598	478
Oman pääoman ehtoiset vvk-lainasaamiset	1 284	916	1 284	916
Muut saamiset	-	1	-	-
Yhteensä	3 928	1 656	3 882	1 394
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 928	1 656	25 920	25 716
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	68 953	66 103	42 887	43 011
Saamiset emo-osuuskunnalta/ saman konsernin yrityksiltä:				
Myyntisaamiset	57	48	1 466	263
Lainasaamiset	-	-	2 772	5 373
Siirtosaamiset	-	-	8 859	3 918
	57	48	13 097	9 554
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä:				
Myyntisaamiset	164	392	164	371
Lainasaamiset	-	600	-	600
Siirtosaamiset	2	624	2	624
	166	1 616	166	1 595
Lainasaamiset	25	9	-	-
Muut saamiset	423	207	1	1
Laskennalliset verosaamiset	52	378	52	270
Siirtosaamiset	6 120	4 613	4 049	2 775
	6 620	5 207	4 102	3 046
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	75 796	72 974	60 252	57 206
Siirtosaamisten erittely:				
Lyhytaikainen				
Siirtosaamiset saman konsernin yrityksiltä				
Konseniavustukset	-	-	7 650	3 900
Muut siirtosaamiset	-	-	1 209	18
Siirtosaamiset saman konsernin yrityksiltä yhteensä	-	-	8 859	3 918
Siirtosaamiset omistusyhteisyrittäjiltä				
Korkosaamiset	2	16	2	16
Muut siirtosaamiset	-	608	-	608
Siirtosaamiset omistusyhteisyrittäjiltä yhteensä	2	624	2	624
Siirtosaamiset ulkopuolisilta:				
Työterveyshuollon KELA-korvaus -02, -03	432	501	334	418
Erilaiset tukisaamiset	37	-	21	-
Arvonlisävero- ja muu verosaaminen	3 074	798	2 534	210
Laskennalliset verosaamiset	52	378	52	270
Korkosaamiset	273	422	-	-
Muut siirtosaamiset	2 304	2 892	1 159	2 147
Siirtosaamiset ulkopuolisilta yhteensä	6 172	4 991	4 100	3 045
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	6 174	5 615	12 961	7 587

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
16. OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma I.I.	39 206	38 564	39 206	38 564
Uusmerkintä	3 722	642	3 722	642
Osakepääoma 31.12.	42 928	39 206	42 928	39 206
Vararahasto I.I.	4 279	4 279	4 279	4 279
Siirto voittovaroista	430	-	-	-
Vararahasto 31.12.	4 709	4 279	4 279	4 279
Ylikurssirahasto I.I.	43 760	42 814	43 760	42 814
Uusmerkinnästä	5 595	946	5 595	946
Ylikurssirahasto 31.12.	49 355	43 760	49 355	43 760
Arvonkorotusrahasto I.I.	3 364	3 364	-	-
Arvonkorotusrahasto 31.12.	3 364	3 364	-	-
Käyttörahasto I.I.	87	87	87	87
Lunastamattomat osingot -97	25	-	25	-
Käyttörahasto 31.12.	112	87	112	87
Voitto edellisiltä tilikausilta I.I.	25 645	17 722	8 102	4 662
Siirretty tilikauden tuloksesta	19 005	11 903	9 213	7 296
Osingonjako	-6 244	-3 857	-6 244	-3 857
Siirretty vararahastoon	-430	-	-	-
Muu muutos	-46	-123	-1	1
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	37 930	25 645	11 070	8 102
Tilikauden voitto/tappio	15 380	19 005	8 939	9 213
Pääomalaina	50	8 924	-	8 924
Oma pääoma yhteensä	153 828	144 270	116 683	113 571
Kertyneestä poistoerosta omaan pääomaan liitetty osuus	21 863	17 999	-	-
Laskennalliset verovelat				
Tilinpäätössiirroista	8 727	7 102	-	-
Yhteensä	8 727	7 102	-	-
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista				
Käyttörahasto	112	87	111	87
Voitto ed. tilikausilta	37 930	25 645	11 070	8 101
Tilikauden voitto/tappio	15 380	19 005	8 939	9 213
Kertyneestä poistoerosta omaan pääomaan liitetty osuus	-21 863	-17 999	-	-
Voitonjakokelpoiset varat	31 559	26 738	20 120	17 401

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
17. PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Velat jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	9 838	10 234	9 838	10 234
Eläkelainat	11 378	12 283	11 378	12 283
Yhteensä	21 216	22 517	21 216	22 517
18. LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Lainat rahoituslaitoksilta	49 926	33 661	47 972	32 795
Eläkelainat	1 238	1 449	1 238	1 255
Saadut ennakot	170	37	2	3
Ostovelat	37 009	37 110	7 531	7 162
	88 343	72 257	56 743	41 215
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille				
Saadut ennakot				
Ostovelat	6	22	1 167	241
Muut velat	-	-	9 841	4 108
Siirtovelat	-	-	723	902
	-	-	11 731	5 251
Velat omistusyhteisyriksille				
Ostovelat	129	1 008	116	994
	129	1 008	116	994
Muut velat	5 021	4 198	2 322	2 073
Siirtovelat	22 104	21 529	12 967	14 990
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	115 603	99 014	83 879	64 523
Siirtovelkojen ja muiden velkojen erittely				
Muut velat:				
Maksamattomat ennakonpidätykset ja sotu-velat	2 355	2 131	1 599	1 522
Arvonlisäverovelat	460	61	-	-
Muut velat	2 206	2 006	723	551
Muut velat yhteensä	5 021	4 198	2 322	2 073
Siirtovelat saman konsernin yrityksille:				
Konserniavustus	-	-	618	880
Muut siirtovelat	-	-	105	-
Siirtovelat saman konsernin yrityksille yhteensä	-	-	723	880
Siirtovelat ulkopuolisille:				
Siirtyvät palkat	15 860	14 071	10 446	9 720
Maksamattomat korot	843	1 299	843	1 299
Maksamattomat markk.tuet ja vuosialennukset	49	1 229	19	971
Muut siirtovelat	5 352	4 930	1 659	3 000
Siirtovelat ulkopuolisille yhteensä	22 104	21 529	12 967	14 990
Siirtovelat yhteensä	22 104	21 529	13 690	15 870

Muut liitetiedot 19. (1.000 euroa)

	Konserni		Emo	
	2003	2002	2003	2002
ANNETUT VAKUUDET, VASTUUSITOUKSET JA MUUT VASTUUT				
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä				
Eläkelainat	16 519	17 798	16 488	17 706
Rahalaitoslainat	106 559	79 576	99 171	76 321
Vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	89 088	89 453	74 544	77 318
Vakuudeksi annetut yritysikiinnitykset	23 801	22 688	15 843	17 525
Velat, joiden vakuudeksi annettu muita pantteja				
Rahalaitoslainat	8 390	5 836	4 682	1 682
Vakuudeksi annetut pantit yhteensä	9 561	10 077	5 853	2 103
Samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta annetut vakuudet				
Annetut takaukset	-	-	12 432	11 507
Yhteensä	-	-	12 432	11 507
Osakkuusyhtiöiden puolesta annetut vakuudet				
Annetut takaukset	50	1 093	50	1 093
Yhteensä	50	1 093	50	1 093
Muiden puolesta annetut vakuudet				
Annetut muut pantit	40	42	-	-
Annetut takaukset	6 292	4 717	3 757	3 338
Yhteensä	6 332	4 759	3 757	3 338
Taseen ulkopuoliset leasingvastuut				
Leasingopimuksista maksamatta olevat määrät				
Tilikaudella 2004 maksettavat	158	65	23	27
Myöhemmin maksettavat	353	144	42	47
Yhteensä	511	209	65	74
Muut vastuut				
Eläkevastuut	1 024	850	977	850
Annetut kiinnitykset	261	265	-	-
Muut vastuut	30	2 193	-	2 193
Yhteensä	1 315	3 308	977	3 043

20. Ympäristövastuut

HK Ruokatalo Oyj on sitoutunut takaukseen yhdessä Forssan Talotaito Oy:n kanssa niistä kustannuksista joita mahdollisesti aiheutuisi Etelä-Suomen Multaravinne Oy:n toimipaikan puhdistustoimenpiteistä mainitun yhtiön toiminnan tavalla tai toisella päättyessä. Konsernilla ei ole tiedossa muita ympäristövastuita.

21. Johdannaisopimukset

Avoinna olevien valuuttatermiinkauppojen laskennalliset kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti tilinpäätöksessä. Termiinkauppojen kohde-etuuden arvo on yhteensä 296.000 euroa (811.000 euroa vuonna 2002).

Hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoitukset

Vantaalla 25. helmikuuta 2004

Marcus H. Borgström

Markku Aalto

Lars Danell

Heikki Kauppinen

Tiina Varho-Lankinen

Simo Palokangas

Tilintarkastuskertomus

HK Ruokatalo Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet HK Ruokatalo Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2003. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Tarkastuksemme perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka osoittaa voittoa 8.938.855,31 euroa, on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Vantaalla 25. päivänä helmikuuta 2004

Kauko Lehtonen, KHT

Pekka Nikula, KHT

Julkistimme vuoden aikana 24 pörssitiedotetta. Seuraavassa on kooste tärkeimmistä. Kaikki pörssitiedotteemme ovat luettavissa kokonaisuudessaan verkkosivulla www.hk-ruokatalo.fi.

2.1.2003 VAIHTOVELKAKIRJALAINAN TAKAISINMAKSU

Yhtiö maksaa vuoden 1996 vaihtovelkakirjalainansa takaisin ennaikaisesti. Laina olisi normaalisti erääntynyt vuoden 2006 lopussa. Noin 10,5 miljoonan euron lainassa annetuista 62.500 lainaosuudesta oli vielä vaihtamatta 53.058 lainaosuutta.

24.1.2003 KOIVISTON TEURASTAMOSTA TULEE KONSERNIN OSA

Kilpailuvirasto on hyväksynyt ilman ehtoja yrityskaupan, jolla HK Ruokatalo ostaa Mellilässä toimivan Koiviston Teurastamo Oy:n koko osakekannan.

30.1.2003 KAIKKI LAINAOSUUEDET VAIHTUIVAT OSAKKEIKSI

Vielä vaihtamatta olleet 53.058 lainaosuutta vuoden 1996 vaihtovelkakirjalainasta ilmoitettiin kaikki määräaikana vaihdettaviksi A-osakkeiksi.

31.1.2003 OMISTUS HELANDERIN TEURASTAMOSSA SATAAN PROSENTTIIN

HK Ruokatalon omistus Loimaalla sijaitsevasta Helanderin Teurastamo Oy:stä nousee aiemmasta 85 prosentista sataan prosenttiin. HK Ruokatalo on ollut yhtiön osakkaana kesästä 2000 lähtien.

24.2.2003 TILINPÄÄTÖSTIEDOTE

Konsernin liikevaihto vuonna 2002 oli 633,4 milj. euroa (+8,3 %). Tulos ennen satunnaisia eriä oli 26,5 milj. euroa, kun se vuotta aiemmin oli ollut 19,2 milj. euroa.

9.4.2003 YHTIÖKOKOUSTIEDOTE

Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapaudet. Osinkoa päätettiin maksaa hallituksen esityksen mukaisesti 0,27 euroa osakkeelta. Hallitus sai lisäksi valtuudet korottaa osakepääomaa. Valtuutus sisältää oikeuden poiketa osakkeenomistajien merkintäetuoikeudesta.

28.4.2003 TAMMI-MAALISKUUN OSAVUOSIKATSAUS

Kolmen kuukauden liikevaihto oli 144,0 milj. euroa (+0,3 %) ja tulos ennen satunnaisia eriä 3,5 milj. euroa (3,9 Meur).

11.8.2003 TAMMI-KESÄKUUN OSAVUOSIKATSAUS

Kuuden kuukauden liikevaihdoksi muodostui 310,2 milj. euroa (+1,1 %). Tulos ennen satunnaisia eriä oli 8,1 milj. euroa (10,1 Meur).

7.10.2003 POUTTU FOODS KOKONAAN HK RUOKATALOLLE

HK Ruokatalo nostaa omistuksensa Outokummussa toimivassa lihanhankinta- ja teurastamoyhtiö Pouttu Foods Oy:ssä sataan prosenttiin ostamalla yhtiössä vähemmistöosakkaana olevan Pouttu Oy:n 10 prosentin osuuden.

16.10.2003 ASEMMAME SOKOLÓWISSA VAHVISTUI

HK Ruokatalo nousi Puolan johtavan liha-alan yrityksen Sokolówin suurimmaksi osakkeenomistajaksi. Puolalaisten sijoittajien kanssa tehtyjen osakekauppojen seurauksena 11,1 prosentin osuutemme kasvoi 21,1 prosenttiin.

28.10.2003 TAMMI-SYYSKUUN OSAVUOSIKATSAUS

Tammi-syyskuun liikevaihto oli 473,8 milj. euroa (+1,7 %) ja tulos ennen satunnaisia eriä 16,1 milj. euroa (19,1 Meur).

22.12.2003 TALLEGG TIIVIIMMIN KONSERNIIN

Ruotsalainen Lantbrukarnas Riksförbund vetäytyy virolaisesta siipikarjayhtiö Tallegista ja myy osuutensa HK Ruokatalolle, jonka omistus kaupan jälkeen nousee 98,3 prosenttiin. HK Ruokatalo ja LRF hankkivat yhdessä Talleggin osake-enemmistön kesäkuussa 2001.

Verkställande direktören har ordet

Verksamheten år 2003 präglades av sjunkande priser på marknaden. De inhemska konsumentpriserna på svinkött och fjäderfäkött sjönk med drygt 6 procent, priserna på nötkött med 3 procent och charkvarupriserna nästan lika mycket. Den fallande pristrenden berodde dels på sjunkande världsmarknadspriser, dels på konkurrenssituationen.

Konsumtionsvolymen ökade i Finland med 3 procent, jämnt fördelat över alla köttsorter. Primärproduktionen av inhemskt kött ökade i genomsnitt med 4 procent – produktionen av svin- och nötkött ökade med 5 procent och produktionen av fjäderfäkött med 1 procent. HK Ruokatalo förädlade 140 miljoner kilo inhemskt kött och befäste därmed sin ställning som ledande marknadskanal för inhemskt kött.

Kursuppgången för bolagets aktie på Helsingforsbörsen fortsatte. Under verksamhetsåret steg kursen med närmare 10 procent. Under de tre senaste åren har kursen stigit med sammanlagt 306 procent.

Rörelseresultatet 2003 var det näst bästa i HK Ruokatalos historia. Vi var emellertid inte nöjda med resultatet till alla delar. Sommaren 2003 stannade resultatet tydligt under målnivån på grund av hård priskonkurrens. Resultatet belastades av låga priser på grund av den s.k. svincykeln, särskilt på den baltiska marknaden. Vissa kostnader av engångskaraktär belastade ekonomin, och vid de baltiska enheterna genomfördes ett antal nedskrivningar som hänför sig till EU-förberedelserna.

Med ledning av erfarenheterna år 2003 har vi ytterligare renodlat och rationaliserat vårt processorienterade verksamhetskoncept. Koncernen har för avsikt att även i fortsättningen höra till de ledande företagen inom köttindustrin i Östersjöområdet och satsar målmedvetet på detta. Vi har utvecklat en god beredskap genom att befästa våra konkurrenspositioner inför utvidgningen av EU och anpassa verksamheten till förändrade kundbehov.

Vi strävar efter tillväxt genom internationell expansion med satsningar som gör det möjligt att bevara vår goda soliditet.

Marknaderna för färskvaror är av tradition lokala, och konsumtionsvaror exporteras endast i obetydlig skala. Detta gäller i regel också framtiden, men i takt med att handeln omstruktureras och konsumenternas mat- och smakpreferenser ändras kommer också handeln med färskvaror över gränserna att öka. HK Ruokatalo-koncernen har för avsikt att aktivt förbereda sig i god tid, för att säkra sin strategiska position på längre sikt.

Under de senaste åren har HK Ruokatalo tillsammans med personalen genomfört ett övergripande utbildnings- och utvecklingsprojekt. Projektet har stöpt om vårt verksamhets sätt och företagskulturen i en ny anda. Jag är övertygad om att vi nu har en stabil bas där vi på bästa sätt kan säkra vår framtida konkurrenskraft på hemmamarknaden.

År 2003 var HK Ruokatalo-koncernens omsättning 647,4 miljoner euro, vilket är 14,0 miljoner euro eller 2,2 procent mer än året innan. Rörelsevinsten var 27,5 miljoner euro (32,7 milj. euro). Resultatet före extraordinära poster var 22,2 miljoner euro (26,5 milj. euro).

Vår höga leveranssäkerhet, våra goda kundrelationer och vårt goda anseende på marknaden har påverkat marknadsandelarna positivt. Vi bedriver intensivt samarbete över företagsgränserna med våra kunder. Med beaktande av de potentiella verkningarna av de beslut och åtgärder som tagits i Finland och Baltikum har vi verktyg för framgångsrik verksamhet på den expanderande EU-marknaden.

År 2004 präglas av utmaningar precis som förra året. Vi har för avsikt att fullfölja det i nära samarbete med våra kunder, ägare, medarbetare, kontraktproducenter och andra viktiga intressenter.

Simo Palokangas

Styrelsens verksamhetsberättelse 1.1–31.12.2003

Vid ingången av verksamhetsåret 2003 hade HK Ruokatalo ett framgångsrikt år bakom sig, och koncernen redovisade sitt genom tiderna bästa resultat. Koncernen hade uppnått och delvis rent av överträffat sina viktigaste mål. Inför år 2003 förutsågs större utmaningar för hela köttindustrin i Finland än året innan på grund av hårdare konkurrens och ofördelaktig prisutveckling på köttmarknaden. HK Ruokatalos prognos var dock att den stabila utvecklingen fortsätter även 2003.

Omsättning och ekonomiskt resultat

HK Ruokatalo-koncernens omsättning var 647,4 miljoner euro, vilket är 14,0 miljoner euro (+2,2 %) mer än året innan. Rörelseresultatet före extraordinära poster var 22,2 miljoner euro mot 26,5 miljoner euro året innan.

I ovanstående belopp ingår koncernens verksamhet i Baltikum som genererade en omsättning på 107,9 miljoner euro. Resultatet före extraordinära poster var 3,5 miljoner euro. Året innan omsatte de baltiska enheterna 110,6 miljoner euro och resultatet var 8,1 miljoner euro.

Volymmässigt ökade HK Ruokatalo-koncernens försäljning under året med drygt 5 procent. En omständighet som drev upp volymen var försäljningen av julsinkor, där koncernen satte alla tiders försäljningsrekord, över 2,5 miljoner kilo. Även i fråga om fjäderfäprodukter var volymökningen snabbare än konsumtionsökningen i genomsnitt.

Den volymmässiga utvecklingen motsvarade på det hela taget förväntningarna. Resultatutvecklingen stod likaså till övervägande del i linje med förväntningarna, fränsett sommarsäsongen då resultatet stannade tydligt under målnivån. Året präglades av sjunkande prisnivåer, dels på grund av svincykeln och de därmed sammanhängande globala råvarumarknadsproblemen, dels till följd av konkurrensituationen. Detta var en orsak till att koncernens omsättningsökning blev mindre än försäljningsökningen. Mot bakgrund av det skärpta marknadsläget var året ändå generellt sett

tillfredsställande för HK Ruokatalo, även om inte alla mål uppfylldes.

På kostnadssidan uppstod engångsposter på grund av EU-förberedelserna i Baltikum. I Finland vållade tillfälliga störningar i företagets kärnprocess extra kostnadstryck i förhållande till marknadssituationen.

Sjunkande prisnivåer på marknaden

I flera viktiga produktsegment var de inhemska konsumentpriserna nästan genomgående lägre än år 2002. Den marginella uppgången i råvarupriserna på svinkött hösten 2003 visade sig vara temporär och påverkade inte den viktiga julsäsongen, eftersom skinkpriserna till största delen redan var fastslagna. Den fortsatt låga prisnivån på marknaden för svinkött är en följd av produktionens cykliska karaktär. Den låga cykeln har förlängts bl.a. av den fortsatt stigande euron samt Rysslands kvoter för import från EU.

Marknadspriserna på fjäderfäkött i Finland var stabilare, om än lägre än året innan. Import av billigt fjäderfäkött från Sydostasien och Sydamerika har förekommit inom EU. I Finland har det inte förekommit i större utsträckning.

Världsmarknadspriserna på köttråvara var mestadels låga av konjunkturmässiga skäl. Ändå uppnådde HK Ruokatalo även i år sitt budgeterade mål för exporten från Finland. Tack vare direkta kundkontakter och säljande specialprodukter ökade exporten från Finland till 42,9 miljoner euro. De största avnämarnländerna var liksom året innan Japan och Ryssland. Den finska köttexportens lönsamhet belastas fortfarande av den starka euron.

Baltikum och Polen

Samma trend påverkade verksamheten i Baltikum, där marknaden på grund av ringa volym och obetydligt gränsskydd kände av trycket från världsmarknaden i mycket högre grad än den finska marknaden. Å andra sidan fortsatte de baltiska ländernas protektionistiska åtgärder mot varandra och vållade störningar i gränsöverskridande företagsverksamhet. I Litauen belastas verksamheten dessutom av en splittad marknad. Det finns många små företag i köttbranschen medan handeln präglas av stark koncentration.

Svinkykeln belastade Rakvere Lihakombinaat som själv producerar största delen av det svinkött som företaget förädlar. Den egna svinköttsproduktionen närmar sig världsmarknadsprinsnivån och inom de närmaste åren är målet att ytterligare reducera produktionskostnaderna. På grund av den låga prinsnivån och marknadsrestriktionerna blev resultatet för Rakvere Lihakombinaat med dotterbolag lägre än budgeterat.

På den estniska marknaden var prinsnivån för fjäderfäkött fortfarande god och i Lettland var prinsnivån nöjaktig. Tallegg bibehöll sin position i Estland och befäste positionen i Lettland, särskilt i segmentet färskkyckling. För övrigt fokuserades satsningarna på att rationalisera produktionsprocesserna i syfte att höja konkurrenskraften i förhållande till billigare importerat fjäderfäkött.

HK Ruokatalos polska intressebolag Sokolów höjde sin lönsamhet avsevärt under verksamhetsåret. Omsättningen var över en miljard zloty och nettoresultatet steg till 18 miljoner zloty. Särskilt gynnsamt utvecklades exporten. Sokolów är polsk marknadsledare på kött och charkvaror.

Strukturella förändringar

Under året genomförde HK Ruokatalo förvärv i syfte att höja kostnadseffektiviteten och medverkade i omstruktureringar som befäster koncernens ställning utanför Finland och gör ansvarsfördelningen inom koncernen tydligare. Under året gjordes inga egentliga inbrytningar på nya marknader.

I januari 2003 fullföljdes förvärvet av hela aktiestocken i slakteriet Koiviston Teurastamo Oy i Mellilä sedan Konkurrensverket godtagit affären utan förbehåll. Det preliminära avtalet tecknades sommaren 2002. Genom förvärvet kunde HK Ruokatalo göra svinköttshanteringen effektivare samtidigt som betydande investeringar i andra slakterier kunde undvikas. I gengäld kunde Koiviston Teurastamo utnyttja HK Ruokatalos nationella marknadskanaler.

I februari 2003 ökade HK Ruokatalos innehav av Helanderin Teurastamo Oy från 85 procent till 100 procent. Helanderin Teurastamo i Loimaa hör till koncernen sedan sommaren 2000. I syfte att åstadkomma en effektivare arbetsfördelning mellan enheterna utvecklades Loimaa-anläggningen i maj och verksamheten överfördes dels till Forssa, dels till Mellilä.

I april förvärvade HK Ruokatalo en andel i Lihatuokku Harri Tamminen Oy. Det i Vanda verksamma företags högförädlade och konsumentförpackade premiumköttkvaliteter av inhemskt ursprung kompletterar koncernens övriga produktion.

Koncernen ökade sitt innehav i inköps- och slakteriföretaget Pouttu Foods Oy i Outokumpu i maj och oktober 2003, först från 50 till 90 procent och sedan till 100 procent. Affären ökar avsevärt HK Ruokatalos tillgång på inhemskt nötkött som råvara. Pouttu Foods etablerades 1996 som ett samägt företag av HK Ruokatalo och Pouttu Oy.

I oktober 2003 blev HK Ruokatalo den största enskilda ägaren i Polens ledande kött- och charkföretag, Sokolów S.A. Efter förvärv av aktier från polska investerare steg HK Ruokatalos andel i Sokolów från 11,1 procent till 21,1 procent.

Lantbrukarnas Riksförbund i Sverige som varit en strategisk placerare i koncernbolaget AS Tallegg fattade i december beslut om att dra sig ur den estniska verksamheten. Förbundet avyttrade därför till HK Ruokatalo sin hälftenandel av AS Baltic Poultry, ett samägt företag som parterna etablerat med uppgift att förvalta aktierna i Tallegg. Genom affären ökade HK Ruokatalos andel i Tallegg till 98,3 procent. HK Ruokatalo och LRF hade förvärvat aktiemajoritet i Tallegg i juni 2001.

AS Tallegg förvärvade i sin tur aktiemajoritet i det litauiska fjäderfäbolaget UAB Selingas, där företaget tidigare varit minoritetsägare.

Operativa ändringar

Kommersiella direktören Seppo Ohvo och ledaren för Baltikum-divisionen Ilkka Häyhä avgick från bolagets tjänst sommaren 2003. Dotterbolaget Broilertalos verkställande direktör Reijo Kiskola övergick i ledningen för den kommersiella divisionen och marknadsföringsdirektören Olli Antniemi blev ledare för Baltikum-divisionen. Esa Mäki utsågs till verkställande direktör för Broilertalo och ledare för koncernens fjäderfäindustri. Han tillträdde i början av november.

Vid samma tillfälle delades den stora produktionsdivisionen i två delar: slakteriindustrin och förädlingsindustrin. Koiviston Teurastamos verkställande direktör Risto Koivisto utsågs till ledare för slakteriindustrin. Direktör Jari Leija fortsätter i ledningen för förädlingsindustrin.

Större investeringsvolym

Koncernens bruttoinvesteringar utgjorde 64,8 miljoner euro mot 33,4 miljoner euro året innan. Den inhemska andelen av bruttoinvesteringarna var 55,7 miljoner euro.

HK Ruokatalos omstruktureringar och aktieförvärv såväl i Finland som i andra länder är inriktade på långsiktig operativ nytta; bolaget placerar inte i finansiellt syfte. Föremålen för omstruktureringar och förvärv beskrivs ovan i punkten "Strukturella förändringar". En av produktionsmässigt mest betydande förändringarna var förvärvet av Koiviston Teuras-tamo. Ombyggnaden av de förutvarande nötslakterilokalerna i Forssa för slaktning och styckning av svin fullbordades i början av året. I Lettland fortsatte moderniseringen av Rigas Miesnieks och anläggningen av en logistikcentral. Svinuppfödningssbolaget Ekseko i Estland investerade i utrustning för att minska miljöpåverkan.

I september 2003 fick Rakvere Liha-kombinaat som första företag inom köttindustrin i Estland EU-myndigheternas godkännande för sina anläggningar.

Finansiering

Till följd av företags- och aktieförvärven steg koncernens räntebärande skulder och utgjorde i slutet av året 149,3 miljoner euro (130,6 Meur). Trots den avsevärda ökningen i lånevolymen stannade soliditeten på den förväntade nivån och utgjorde 41,2 procent (41,9 %).

Den 2 januari 2003 fattade bolaget beslut om att söka förtida återbetalning av ett lån mot konvertibla skuldebrev från 1996. Normalt skulle lånet ha förfallit i slutet av 2006. Innehavarna av de 53.058 skuldebrev som var okonverterade på fristdagen 29.1.2003 meddelade att de önskade konvertera skuldebreven till A-aktier i bolaget.

Styrelsens befogenheter att höja aktiekapitalet

Bolagsstämman som hölls den 9 april 2003 befullmäktigade styrelsen att besluta om höjning av aktiekapitalet med en eller flera nyemissioner, att besluta om upptagande av ett eller flera konvertibla skuldebrev och/eller att emittera optionsrätter så att vid nyemission eller emission av konvertibla skuldebrev eller optionsrätter får tecknas sammanlagt högst 1.800.000

nya A-aktier vars nominella värde är 1,70 euro och bolagets aktiekapital kan höjas med sammanlagt högst 3.060.000 euro.

Företaget kan avvika från aktieägarnas företrädesrätt till aktieteckning av vägande ekonomiska skäl, såsom finansiering av företagsförvärv, möjlighet till arrangemang om samverkan eller annan utveckling av affärsverksamheten. Styrelsen får inte avvika från företrädesrätten att teckna aktier till förmån för någon inom den närmaste kretsen. När aktiekapitalet höjs med nyemission har styrelsen rätt att bestämma att aktier kan tecknas mot apportegendom eller på annat sätt på vissa villkor.

Vid räkenskapsårets slut var fullmakten helt outnyttjad.

Aktiekapital

Det betalda och i handelsregistret införda aktiekapitalet i HK Ruokatalo Oyj uppgick vid räkenskapsperiodens utgång till 42.927.873,00 euro, fördelat på 19.851.690 A-aktier och 5.400.000 K-aktier. Aktiernas nominella värde är 1,70 euro. Enligt bolagsordningen har A-aktien en röst och K-aktien 20 röster. K-aktierna ägs av LSO-andelslaget.

Bolagets aktier har varit registrerade i värdeandelssystemet sedan 31.10.1997.

Vid utgången av räkenskapsperioden hade bolaget 6.639 registrerade aktieägare.

Notering av aktierna

HK Ruokatalos A-aktie har noterats på börslistan vid Helsingfors Börs sedan 3.4.1998. Dessförinnan var bolaget på mäklarlistan 6.2.1997-2.4.1998.

Under verksamhetsåret omsattes 7.073.672 A-aktier på Helsingforsbörsen till ett sammanlagt värde av 43.413.580 euro. Kurserna varierade mellan 6,80 och 5,16 euro. Medelkursen för hela året var 6,14 euro och årets sista notering 6,50 euro.

Ökningar av aktiekapitalet

Styrelsen ökade aktiekapitalet fyra gånger under året med sammanlagt 3.721.657,00 euro genom emission av totalt 2.189.210 nya A-aktier. Ökningarna gick till på följande sätt.

(1) Under perioden 2.1-29.1.2003 konverterades skuldebrev till aktier så att antalet A-aktier ökade med 2.122.320 st. Motsvarande aktiekapitalökning på 3.607.944,00 euro inför-

des i handelsregistret 25.2.2003. Teckningskursen för de nya aktierna var 4,20 euro per aktie.

(2) I februari genomfördes en riktad emission på 109.335,50 euro. I emissionen utbjöds 64.315 st nya A-aktier till Helanderin Teurastamo Oy:s aktieägare. Emissionen hänfördes sig till en omstrukturering där HK Ruokatalo ökade sitt innehav i Helanderin Teurastamo från 85 procent till 100 procent. Teckningskursen var 5,87 euro per aktie. Aktiekapitalökningen infördes i handelsregistret 26.2.2003.

(3) Under perioden 3.2-14.3.2003 tecknades 350 nya A-aktier mot optionsrätter från 1998 års personalemission. Teckningskursen var 6,21 euro per aktie. Motsvarande aktiekapitalökning på 595,00 euro infördes i handelsregistret 4.4.2003.

(4) Under perioden 3.11-28.11.2003 tecknades 2.225 nya A-aktier mot personaloptioner till kursen 5,94 euro per aktie. Motsvarande aktiekapitalökning på 3.782,50 euro infördes i handelsregistret 15.12.2003.

De nya aktierna som nämns i punkterna (1), (3) och (4) berättigar första gången till utdelning för räkenskapsperioden 2003, och aktierna i punkt (2) för räkenskapsperioden 2002.

Meddelanden om förändringar i ägarandelar

Under året fick bolaget två anmälningar av den typ som avses i 2 kap. 9 § Värdepappersmarknadslagen.

Försäkringsaktiebolaget Sampo Livs meddelade 6.2.2003 att företaget efter konvertering av skuldebrev mot aktier 30.1.2003 innehade 2.291.165 st A-aktier i HK Ruokatalo, motsvarande 9,93 procent av aktiekapitalet och 1,82 procent av röstetalet vid tidpunkten.

Den svenska organisationen Lantbrukarnas Riksförbund meddelade 14.10.2003 att dess innehav i HK Ruokatalo hade sjunkit till 10,38 procent av aktiekapitalet och 2,05 procent av röstetalet.

Antal anställda

Under verksamhetsåret var koncernens medelantal anställda 5.034 (4.882). Ökningen kommer från de nya koncernbolagen och ett ökat antal säsongsanställda i Finland. Vid Tallegg i Estland verkställdes personalminskningar inom ramen för ett rationaliseringsprogram.

Vid utgången av året hade HK Ruokatalo-koncernen 4.788 anställda mot 4.718 året innan. Medelantalet anställda i moderbolaget var 1.858 (1.792).

ANTAL ANSTÄLLDA PER FÖRETAG VID UTGÅNGEN AV ÅRET

	2003	2002	Förändring
HK Ruokatalo Oyj	1.703	1.651	+52
AS Rakvere Liha-kombinaat-koncernen	1.312	1.299	+13
AS Tallegg-koncernen	814	963	-149
Broilertalo Oy	704	727	-23
LSO Foods Oy	67	64	+3
Övriga	188	14	+174
HK Ruokatalo-koncernen sammanlagt	4.788	4.718	+70

ANTAL ANSTÄLLDA PER LAND VID UTGÅNGEN AV ÅRET

	2003	%	2002	%
Finland	2.657	55,5	2.449	51,9
Estland	1.684	35,2	1.835	38,9
Lettland	337	7,0	331	7,0
Litauen	105	2,2	96	2,1
Andra länder	5	0,1	7	0,1
Sammanlagt	4.788	100,0	4.718	100,0

Händelser efter redovisningsperiodens slut

Verkställande direktören Simo Palokangas har enligt sitt VD-kontrakt möjlighet att gå i pension i oktober 2004. Styrelsen och Palokangas har emellertid kommit överens om att Palokangas fortsätter i ledningen för HK Ruokatalo-koncernen tillsvidare.

Under perioden 2.1-30.1.2004 tecknades 595.705 nya A-aktier mot optionsrätter från 1998 års personalemission. Aktiekapitalet ökade därigenom med 1.012.698,50 euro. Teckningskursen var 5,94 euro per aktie. Detta var den sista teckningstiden, eftersom optionsprogrammet löpte ut 31.1.2004. Ursprungligen

utgavs 150.000 optionsrätter till personalen, varav 119.656 st användes för teckning av nya A-aktier. Då emissionen genomfördes år 1998 tecknades aktier av ca 220 dåvarande anställda.

Dotterbolaget Pouttu Foods Oy:s inköpsfunktion överfördes till LSO Foods Oy i början av år 2004.

Övergången till IFRS-redovisningsstandard

Under början av verksamhetsåret 2003 startades ett projekt för införande av IFRS-redovisningsprinciper inom HK Ruokatalo. Inom ramen för projektet analyseras skillnaderna mellan IFRS-principerna och de nuvarande redovisningsprinciperna och formuleras nya koncernredovisningsprinciper enligt IFRS. Vidare analyseras de nya redovisningsprincipernas effekter på den ingående balansen och nyckeltalen 2004 samtidigt som koncernens redovisnings- och rapporteringsinstruktioner uppdateras och ett nytt koncernredovisningssystem införs.

Projektet är uppdelat i underprojekt, av vilka de viktigaste är rapportering för segment (IAS 14), hyresavtal (IAS 17), immateriella tillgångar (IAS 38), prövning av nedskrivningsbehov (IAS 36) och biologiska tillgångar (IAS 41). Inom värderingen av omsättningstillgångar har HK Ruokatalo-koncernen övergått till en princip som motsvarar IAS/IFRS-standarder med undantag för redovisningen av biologiska tillgångar.

Koncernens bedömning i nuläget är att övergången till IFRS-baserad redovisning inte nämnvärt kommer att påverka koncernens resultat eller balansvärden.

Inskolningen av organisationen och tolkningen av standarderna sker i samråd med revisorerna.

Det första IFRS-baserade bokslutet upprättas för den redovisningsperiod som börjar 1.1.2005. I enlighet med Finansinspektionens rekommendationer utges även delårsrapporterna 2005 med jämförelsedata enligt IFRS-principerna.

Framtidsutsikter

För HK Ruokatalo-koncernen har verksamhetsåret 2004 börjat enligt förväntningarna. Satsningar för att höja den interna kostnadseffektiviteten pågår.

Samarbetet med de centrala kunderna inom handeln kommer att intensifieras. Åtgärder som ökar avkastningen och minskar kostnaderna söks inom ramen för ömsesidigt partnerskap.

Den hårda konkurrensen på den inhemska köttmarknaden fortsätter, vilket sannolikt innebär att antalet företag i branschen förr eller senare minskar.

Utvidgningen av EU ger HK Ruokatalo bättre verksamhetsbetingelser i Baltikum, eftersom koncernen kan operera effektivt på den baltiska marknaden som helhet. Vårt polska intressebolag Sokolów får bättre verksamhetsvillkor. Polens EU-medlemskap innebär en betydande konkurrensfördel för en koncern av Sokolóws typ i och med att den lokala grå ekonomin minimeras samtidigt som exportmöjligheter öppnas, särskilt till de folkrika marknaderna i Centraleuropa.

Koncernens fjäderfäenheter bevakar noga fågelinfluensan som bröt ut i Sydostasien, och det är för närvarande inte möjligt att bedöma konsekvenserna av epidemin för koncernens fjäderfäverksamhet. På svinköttsmarknaden har det redan länge förekommit förväntningar om prisuppgång efter den senaste vågdalen i priscykeln, men ännu har ingen klar vändning noterats.

Styrelsens förslag till disposition av utdelningsbara medel

Koncernens utdelningsbara medel uppgår till 31.558.941,93 euro. Moderbolagets utdelningsbara medel är 20.120.592,98 euro. Styrelsen föreslår en utdelning med 0,28 euro per aktie för år 2003, sammanlagt 7,2 miljoner euro.

Hallintoneuvosto

HK Ruokatalolla ei ole hallintoneuvostoa.

Hallitus

HK Ruokatalon hallituksessa on viisi jäsentä. He edustavat yhtiön omistajia ja yhtiön kannalta tärkeää kansainvälistä asiantuntemusta.

Hallitukseen kuuluu yhtiöjärjestyksen mukaan 5–7 jäsentä. Varsinainen yhtiökokous valitsee kaikki hallituksen jäsenet vuodeksi kerrallaan ja samalla vahvistaa heille maksettavat palkkiot. Omaksutun käytännön mukaan tuottajien edustajilla on enemmistö HK Ruokatalon hallituksessa.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtaja ei saa olla yhtiön palveluksessa.

Hallituksen työskentely pohjautuu osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksessä annettuihin määräyksiin.

HK Ruokatalossa hallitus kokoontuu keskimäärin kerran kuukaudessa ja tarvittaessa useamminkin. Vuoden 2003 aikana se piti 14 kokousta.

Emoyhtiön toimitusjohtajan valitsee hallitus, joka myös päättää hänen palkastaan ja muista etuuksista. Hallitus on sopinut toimitusjohtaja Simo Palokankaan kanssa siitä, että tämä jatkaa yhtiön johdossa edelleen. Palokankaalla olisi työsopimuksen mukaan ollut mahdollisuus siirtyä eläkkeelle lokakuussa 2004.

Palkkiot

Johdon palkat ja palkkiot olivat yhteensä 1,53 miljoonaa euroa. Siitä 0,07 miljoonaa euroa oli hallituksen jäsenille maksettuja palkkioita ja 1,46 miljoonaa euroa toimitusjohtajille ja heidän sijaisilleen maksettuja palkkoja luontois-etuineen.

Yhtiöllä ei ole erityistä optio-ohjelmaa hallituksen jäsenille eikä johdolle. Toimitusjohtajalla ja muulla operatiivisella johdolla oli muun henkilöstön tavoin vuonna 1998 tilaisuus osallistua henkilöstöantiin, johon liittyi optio-oikeus. Henkilöstöannin ehtoja selostetaan tilinpäätöksen liitetiedoissa sivulla 36.

Johdon osakkeenomistus

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat vuoden 2003 lopussa yhteensä 64.495 A-osaketta, mikä vastasi 0,26 prosenttia kaikista osakkeista ja 0,05 prosenttia äänistä.

Osakassopimukset

Yhtiön tiedossa ei ole osakassopimuksia tai muita sitoumuksia, joilla olisi sovittu omistuksesta tai äänivallan käytöstä yhtiössä.

Yhtiön hallinto

Sisäpiiri

Helsingin Pörssin, Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton valmisteleva sisäpiiriohje otettiin HK Ruokatalossa käyttöön 1.3.2000.

Sisäpiiriin kuuluvat lain perusteella pysyvästi hallituksen jäsenet, tilintarkastajat ja toimitusjohtaja. Yhtiön päätöksellä sisäpiiriin kuuluvat lisäksi konsernin johtoryhmä sekä toimitusjohtajan ja talousjohtajan sihteerit, taloushallinnon päälliköt, group controller, konsernin ja sen keskeisimpien yksiköiden tuloslaskennasta vastaavat ja viestintä sekä pääomistajan hallitus ja pääomistajan hallintoneuvoston puheenjohtajat.

Vuoden 2004 alkaessa HK Ruokatalon sisäpiirirekisteriin oli merkittynä 36 henkilöä. Heidän kaupankäyntikieltonsa alkaa 30 vuorokautta ennen osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöstitodotteen julkistamispäivää.

Tilintarkastajat tilivuodelle 2003

VARSINAISET TILINTARKASTAJAT

Kauko Lehtonen, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku
Pekka Nikula, ekonomi, KHT, Helsinki

VARATILINTARKASTAJAT

Jari Henttula, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku
Mika Kaarisalo, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku

Tilintarkastajat tilivuodelle 2004

VARSINAISET TILINTARKASTAJAT

KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy vastuullisena tilintarkastajana kauppatieteiden maisteri Jari Henttula, KHT, Turku
Kauko Lehtonen, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku

VARATILINTARKASTAJAT

Mika Kaarisalo, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku
Pasi Pietarinen, kauppatieteiden maisteri, KHT, Turku

Varsinainen yhtiökokous pidettiin 9.4.2003.

Hallitus

Valittu 9.4.2003

*HK Ruokatalon hallitus.
Puheenjohtaja Marcus H. Borgström
istuu oikealla alhaalla, vieressään
varapuheenjohtaja Markku Aalto.
Takana seisovat oikealta
Lars Danell, Tiina Varho-Lankinen
ja Heikki Kauppinen.*

Marcus H. Borgström (synt. 1946)
*Hallituksen puheenjohtaja 1997–, jäsen
1995–, maatalous- ja metsätieteiden
maisteri, maanviljelysneuvos*

Borgström on maanviljelijä Sipoosta. Hän on hallituksen jäsenenä Hankkija-Maatalous Oy:ssä ja Veritas vahinkovakuutusyhtiössä sekä hallintoneuvoston puheenjohtajana Itä-Uudenmaan Osuuspankissa, Osuuspankkien eläkekassassa ja Osuuskauppa Varubodenissa. Lisäksi hän on LSO-osuuskunnan hallituksen jäsen. Aiemmin hän on toiminut mm. hallituksen puheenjohtajana Oy Gustav Paulig Ab:ssä 1983–1991 ja Paulig Oy:ssä 1991–1997. Järjestötoiminnassa Borgström on Pellervo-Seuran johtokunnan puheenjohtaja ja Finlands Svenska Andelsförbundin puheenjohtaja. Hän edustaa suomalaisia Euroopan maatalousosuuskuntien järjestön (COGECA) hallituksessa ja oli järjestön puheenjohtajana 2002–2003. Omistaa 26.500 HK Ruokatalon osaketta.

Markku Aalto (synt. 1950)
*Hallituksen jäsen 1994–,
varapuheenjohtaja 2003–*

Aalto on maanviljelijä Jämijärveltä. Hän on LSO-osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja. Omistaa 900 HK Ruokatalon osaketta.

Lars Danell (synt. 1947)
Hallituksen jäsen 1999–, agronomi

Ruotsalaista lihateollisuutta pitkään palvellut Danell on Swedish Meats -lihateollisuusyrityksen liiketoiminnan kehittämisjohtaja. Hän on aikaisemmin toiminut mm. Ruotsin osuusteurastamoiden keskusjärjestön Slakteriförbundin toimitusjohtajana. Danell on useiden liha-

alan yritysten ja niiden alihankkijoiden hallituksen jäsen, mm. Ellco Foods AB, Kontrollhudar International AB, Aktiebolaget O. Anners-tedt ja Daka a.m.b.a. Omistaa 4.000 HK Ruokatalon osaketta.

Tiina Varho-Lankinen (synt. 1962)
*Hallituksen jäsen 2003–, kauppatieteiden
maisteri*

Maatilayrittäjä Oripäästä. Varho-Lankinen työskentelee Loimaan seutukunnan kehittämiskeskuksessa tieto- ja viestintätekniikkaan erikoistuneena kehittämisspäällikkönä. Hän on LSO-osuuskunnan hallituksen varapuheenjohtaja. Omistaa 500 HK Ruokatalon osaketta.

Heikki Kauppinen (synt. 1947)
Hallituksen jäsen 2003–, ekonomi

Kauppinen on kansainvälisen merkkivarumarkkinoinnin asiantuntija. Hän on työskennellyt mm. Suomen Unilever Oy:n toimitusjohtajana 1994–2002. Lisäksi hän on Mildola Oy:n hallituksen puheenjohtaja. Omistaa 1.000 HK Ruokatalon osaketta.

Johtoryhmä

Simo Palokangas (synt. 1944) *Toimitusjohtaja, agronomi*

Palokangas on tehnyt työuransa elintarvikealalla. HK Ruokatalo Oyj:n toimitusjohtajana hän on ollut vuodesta 1994 ja hallituksen jäsenenä 1994–2001, 2002–2003. Hän on myös LSO-osuuskunnan toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen vuodesta 1994. Hän on AS Rakvere Lihakombinaatin ja AS Talleggin hallintoneuvoston puheenjohtaja sekä Sokolów S.A:n hallituksen jäsen. Palokangas on aikaisemmin ollut Muna-kunnan toimitusjohtaja 1979–1987 sekä Lännen Tehtaat Oy:n toimitusjohtaja 1987–1994 ja hallituksen puheenjohtaja 1990–1994. Hän toimii Elintarviketeollisuusliiton hallituksen varapuheenjohtajana, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton hallituksen jäsenenä ja Turun Yliopistosäätiön hallituksen jäsenenä. Omistaa 31.595 HK Ruokatalon osaketta.

Matti Perkonoja (synt. 1949) *Talousjohtaja ja toimitusjohtajan varamies, ylioppilasmerkonomi*

Perkonojalle kuuluvat talousasiat ja hallinto, tietohallinto sekä konsernin kehittäminen työyhteisö- ja laatuasioineen. Perkonoja on ollut liha-alalla 1970-luvulta saakka. Hän tuli konsernin palvelukseen 1993 ja oli ennen nykyistä tehtäväänsä yksikönjohtajana ja kaupallisena johtajana ja sitä ennen Broilertalo Oy:n toimitusjohtaja. Perkonoja on jäsenenä AS Rakvere Lihakombinaatin ja AS Talleggin hallintoneuvostoissa. Omistaa 6.000 HK Ruokatalon osaketta.

Raimo Laine (synt. 1943) *Raaka-aineryhmän johtaja, kauppateknikko*

Laineen vastuualueeseen kuuluu liharaaka-aineen hankinta, raaka-aineen ohjaus ja materiaaliostot. Raimo Laine on tullut konsernin palvelukseen 1964 ja ollut enimmänsä aikaa myynnin eri tehtävissä, muun muassa pitkään myyntijohtajana. Omistaa 1.000 HK Ruokatalon osaketta.

Risto Koivisto (synt. 1961) *Teurastamoteollisuuden johtaja*

Koivisto valittiin kesällä 2003 johtamaan konsernin sika- ja nautateurastamoita sekä leikkaamoita. Mellilässä sijaitsevan Koiviston Teurastamo Oy:n johdossa hän on ollut vuodesta 1986. Omistaa 4.600 HK Ruokatalon osaketta.

Jari Leija (synt. 1965) *Jalostusteollisuuden johtaja*

Leija vastaa konsernin lihavalmiste- ja valmisruokateollisuudesta sekä lähettämölogistiikasta. Leija on aikaisemmin ollut mm. logistiikkapäällikkönä ja Vantaan tehdaspäällikkönä. Konsernin palvelukseen hän on tullut 1993. Ei omista HK Ruokatalon osakkeita.

Esa Mäki (synt. 1966) *Broilertalo Oy:n toimitusjohtaja, maatalous- ja metsätieteiden maisteri*

Mäki tuli Broilertalon vetäjäksi ja konsernin siipikarjateollisuuden johtajaksi marraskuussa 2003. Hän on työskennellyt useita vuosia liha-alalla; lihalinjan johtajana ja viimeksi ohjauksesta ja tukitoiminnoista vastaavana johtajana Atria Oyj:ssä. Ei omista HK Ruokatalon osakkeita.

Reijo Kiskola (synt. 1954) *Kaupallisen ryhmän johtaja, meijeritekniikki*

Kiskolalle kuuluu kotimaan vähittäiskauppa- ja horeca-myynti, markkinointi, tuotekehitys sekä vienti. Kiskola tuli konserniin toukokuussa 2001 Broilertalon toimitusjohtajaksi. Sitä ennen hän oli pitkään meijerialalla, viimeksi kahdeksan vuotta Osuuskunta Satamaidon toimitusjohtajana. Ei omista HK Ruokatalon osakkeita.

Kimmo Piironen (synt. 1948) *Henkilöstöryhmien edustaja, konsernin johtoryhmässä*

Piironen on Tampereen tehtaan työntekijöiden entinen pitkäaikainen päaluottamusmies ja työyhteisövalmentaja. Nykyisin hän toimii Tampereen toimipaikan muutosvalmentajana. Hän on ollut konsernin palveluksessa vuodesta 1985 lähtien. Ei omista HK Ruokatalon osakkeita.

Olli Antniemi (synt. 1959) *Baltia-ryhmän johtaja, ekonomi*

Antniemi vastaa AS Rakvere Lihakombinaatin ja AS Talleggin toiminnasta Baltiassa, ja on Rakvere Lihakombinaatin hallintoneuvoston jäsen. Antniemi tuli konserniin 1996 vientijohtajaksi. Sitä ennen hän oli melkein kymmenen vuotta Huhtamäen palveluksessa eri markkinointitehtävissä, mm. Leafin palveluksessa Iso-Britanniassa. Ei omista HK Ruokatalon osakkeita.

Hallituksen ja johtoryhmän sihteerinä toimii diplomikirjeenvaihtaja Eva-Stina Engberg.

Simo Palokangas

Matti Perkonoja

Raimo Laine

Risto Koivisto

Jari Leija

Esa Mäki

Reijo Kiskola

Kimmo Piironen

Olli Antniemi

Yhteystiedot

HK RUOKATALO OY

(Pääkonttori, taloushallinto, vienti, lihavalmisteteollisuus)
PL 50 (Kaivokatu 18)
20521 Turku
puh. (02) 267 6111
telekopio (02) 250 1707
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi
www.hk-ruokatalo.fi

(Lihavalmiste- ja valmisruokateollisuus, myynti, markkinointi, tuotekehitys, jakelukeskus)
PL 49 (Väinö Tannerin tie 1)
01511 Vantaa
puh. (09) 827 01
telekopio (09) 827 02348
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi

(Teurastamo- ja leikkaamoteollisuus)
Teollisuuskatu 17
30420 Forssa
puh. (03) 412 51
telekopio (03) 412 5415
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi

(Valmisruokateollisuus)
Pajakatu 2
11130 Riihimäki
puh. (09) 827 01
telekopio (09) 827 02504
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi

(Lihan jatkojalostusteollisuus, jakelukeskus)
Kolismaankatu 1
33310 Tampere
puh. (03) 315 771
telekopio (03) 345 0969
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi

LSO FOODS OY

(Hankinta ja neuvonta)
Turuntie 4
30100 Forssa
puh. (03) 415 91
telekopio (03) 433 4363
sähköposti: etunimi.sukunimi@lso.fi
www.lso.fi

BROILERTALO OY

(Broilerituotanto, hankinta, myynti, markkinointi, hallinto)
Kariniementie 2
27510 Eura
puh. (02) 839 991
telekopio (02) 865 1634
sähköposti: etunimi.sukunimi@broilertalo.fi

(Kalkkuna- ja kanatuotanto, kypsät siipikarjajalosteet)
Säkyläntie 120
27800 Säkylä
puh. (02) 839 981
telekopio (02) 867 1215
sähköposti: etunimi.sukunimi@broilertalo.fi

KOIVISTON TEURASTAMO OY

(Teurastamoteollisuus)
Ysitie 387 A
32300 Mellilä
puh. (02) 768 5400
telekopio (02) 767 1691
sähköposti: etunimi.sukunimi@koivistonteurastamo.fi

POUTTU FOODS OY

(Teurastamo- ja leikkaamoteollisuus)
Poutunkatu 1
83500 Outokumpu
puh. (013) 562 311
telekopio (013) 562 321
sähköposti: etunimi.sukunimi@pouttufoods.fi

FOOD KULJETUS OY

(Eläin- ja tuotekuljetukset)
PL 50 (Kaivokatu 18)
20521 Turku
puh. (02) 267 6290
telekopio (02) 267 6288
sähköposti: etunimi.sukunimi@hk-ruokatalo.fi

AS RAKVERE LIHAKOMBINAAT

(Tuotanto, myynti ja markkinointi Baltiassa)
Roodevälja küla
Sõmeru vald
44305 Lääne-Virumaa, Estonia
puh. +372 32 29211
telekopio +372 32 29300
sähköposti: etunimi.sukunimi@rlk.ee
www.rlk.ee

AS TALLEGG

(Tuotanto, myynti ja markkinointi Baltiassa)
Saha tee 18, Loo
Harju mk 74201, Estonia
puh. +372 6 107 012
telekopio +372 6 107 060
sähköposti: tallegg@tallegg.ee
www.tallegg.ee

RIGAS MIESNIEKS A/S

(Tuotanto, myynti ja markkinointi Latviassa)
Atlasa iela 7
1026 Riga, Latvia
puh. +371 7 368 643
telekopio +371 7 339 180
sähköposti: miesnieks@miesnieks.lv

441 325
Painotuote